

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Diplomová práce

Deklarace země původu potravin

Vypracovala: Bc. Monika Majkútová

Vedoucí práce: Ing. Hana Doležalová Pd.D.

V Českých Budějovicích 2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Monika MAJKÚTOVÁ**
Osobní číslo: **E14779**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Deklarace země původu potravin**
Zadávací katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Vymezení pravidel pro uvádění země původu u základních kategorií potravin dle platné evropské legislativy a změn, které aktuálně v této oblasti probíhají. Průzkumy u vybraného sortimentu z pohledu identifikace země původu (regionální trh). Spotřebitelské šetření zaměřené na problematiku poskytování informací o zemi původu potravin.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury a zpracování literární rešerše.
2. Průzkum zaměřený na deklaraci země původu u vybraného potravinářského sortimentu.
3. Dotazníkové šetření.
4. Formulace závěrů.

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Literární rešerše
3. Cíle a metodika
4. Vlastní práce
5. Závěr
6. Seznam literatury
7. Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **60 - 80 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

Michalová, I. (2006). Značky a informace na potravinách. 1. vyd. Praha: Sdružení českých spotřebitelů.

Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) č. 1169/2011o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.

Nařízení Rady (ES) č. 509/2006 o zemědělských produktech a potravinách.

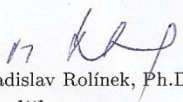
Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.

Suková, I. (2014). Označování potravin - průvodce pro spotřebitele. Praha: Ministerstvo zemědělství.

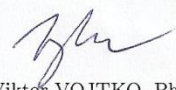
Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Hana Doležalová, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání diplomové práce: **16. ledna 2015**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

Ing. Viktor VOJTKO, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 5. března 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 13. 4. 2016

.....

Bc. Monika Majkútová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé práce paní Ing. Haně Doležalové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a cenné rady při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření a v neposlední řadě svým rodičům, jež mi byli oporou při celém studiu.

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Literární rešerše	10
2.1	Legislativní úprava země původu potravin	10
2.1.1	Legislativní úprava vybraných komodit.....	11
2.2	Chystané legislativní změny	16
2.3	Spotřebitelské výzkumy zaměřené na značení země původu.....	17
2.4	Organizace aktivní v oblasti značení země původu	20
2.4.1	Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI)	20
2.4.2	Státní veterinární správa ČR (SVS)	20
2.4.3	Potravinářská komora ČR	21
2.4.4	Informační centrum bezpečnosti potravin (ICBP)	21
2.4.5	Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF).....	21
2.5	Příklady klamavé praxe ve značení původu	22
2.6	Identifikace země původu z obalu potravin.....	23
2.6.1	Výrobce/ Vyrobeno v	23
2.6.2	EAN kód.....	23
2.6.3	Označení potravin živočišného původu (ovál).....	24
2.6.4	Označení původu potraviny	24
2.6.5	Značky kvality vázané na původ potravin	25
2.7	Česká vlajka na potravinách	30
3	Metodika a cíle práce	31
3.1	Cíle práce.....	31
3.2	Metodický postup	31
3.3	Hypotézy práce	32
4	Analytická část.....	33

4.1	Průzkum označování původu u vybraných potravin	33
4.1.1	Potraviny s povinnou deklarací země původu	33
4.1.2	Potraviny s dobrovolnou deklarací země původu	34
4.1.3	Shrnutí průzkumu deklarace země původu u dobrovolně značených potravin.....	39
4.2	Vztah spotřebitelů k označování země původu	40
4.2.1	Vyhodnocení spotřebitelského šetření	40
4.2.2	Vyhodnocení hypotéz.....	54
4.3	Porovnání uskutečněných průzkumů.....	57
5	Závěr	58
I.	Summary and keywords.....	60
II.	Seznam použité literatury	62
III.	Seznam tabulek, obrázků a grafů	67
IV.	Přílohy	70

Seznam zkratk

BEUC – Evropská organizace spotřebitelů

ČR – Česká republika

EP – Evropský parlament

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

FCEC – Konsorcium pro hodnocení potravinového řetězce

CHOP – Chráněné označení původu

CHZO – Chráněné zeměpisné označení

ICBP – Informační centrum bezpečnosti potravin

PK ČR – Potravinářská komora ČR

SVS – Státní veterinární správa

SZFI – Státní zemědělský a intervenční fond

SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce

1 Úvod

Potraviny jsou nedílnou součástí našeho každodenního života. Spotřebitelé se zajímají o to, co konzumují a zda jsou potraviny kvalitní a bezpečné. Původ potravin sledují především kvůli preferencím výrobků určité země a také kvůli obavám ze zakoupení zboží ze země, kterou nepokládají za důvěryhodnou z pohledu produkce kvalitních potravin. Také proto se v posledních letech zvyšuje zájem o české potraviny.

Mnohé obchodní řetězce se nás poslední dobou snaží přesvědčit, že právě ony nabízí především české výrobky od českých farmářů a pěstitelů. Předkládají nám potraviny s českými vlajkami, i když se vůbec nemusí jednat o potraviny, které pocházejí z Česka. Z pohledu spotřebitele je tedy obtížné posoudit, zda předkládané informace o původu potravin jsou směrodatné. I když se legislativa v tomto odvětví neustále mění a zpříšňuje, ne všichni výrobci či prodávající se jí řídí.

Původ potravin je v současnosti povinně deklarován jen u vybraných jednosložkových potravin, ale v budoucnu by se tato povinnost mohla rozšířit na všechny typy potravin. Pokud by k této situaci došlo, znamenalo by to spoustu změn, jejichž přínos či zbytečnost ukáže čas.

Téma Deklarace země původu potravin jsem si zvolila proto, že se jedná o velmi aktuální téma. Ke zpracování této diplomové práce mě vedla i několikaletá zkušenost s prodejem potravin, kde jsem se osobně setkala se zájmem lidí o informace o původu některých potravin.

První část práce je zaměřena na vysvětlení pojmů souvisejících s původem potravin a legislativní úpravu, včetně chystaných změn. Také si zde uvedeme několik spotřebitelských výzkumů, jejichž výsledky budou posléze porovnávány s výsledky mého šetření v druhé části práce. Dále si představíme organizace působící v oblasti značení původu potravin a způsoby, jakými lze identifikovat zemi původu z obalu potravin.

Druhá část se bude týkat vlastního pozorování značení země původu u vybraných komodit s povinným i dobrovolným značením původu a vyhodnocení dotazníkového šetření zaměřeného na zájem respondentů o původ potravin. Dále jsou zde uvedeny odpovědi na stanovené hypotézy.

2 Literární rešerše

2.1 Legislativní úprava země původu potravin

V této kapitole se budeme zabývat právní úpravou původu potravin. Legislativa v této oblasti se neustále mění a právní předpisy jsou nahrazovány novými. Především díky přistoupení ČR k EU v roce 2004 bylo nutné zapracovat do našich předpisů legislativu EU, která se také týká označování potravin. Nejprve si však vysvětlíme některé základní pojmy související s původem potravin jako je potravina, značení potravin a další.

Potravina je dle *Narižení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva* jakákoli látka nebo výrobek, ať už zpracované nebo nezpracované, které jsou určeny ke konzumaci člověkem nebo u nichž lze důvodně předpokládat, že je člověk bude konzumovat. Mezi "potraviny" řadíme i nápoje, žvýkačky a jakékoli látky včetně vody, které jsou úmyslně přidávány do potraviny během její výroby, přípravy nebo zpracování.

Značením potravin se rozumí jakákoli slova, údaje, ochranné známky, obchodní značky nebo symboly, které se vztahují k určité potravíně a jsou umístěny na obalu, dokladu, nápisu nebo etiketě. (Babička, 2012)

Země původu je dle *Narižení Rady (EHS) č 2913/92* definována jako země, kde bylo zboží zcela získáno či vyrobeno. Pokud se na výrobě podílely dvě a více zemí, považuje se za zemi původu ta, kde došlo k poslednímu hospodářsky podstatnému zdůvodněnému zpracování nebo opracování.

V případě potravin se jedná o následující produkty:

- a) rostlinné produkty sklizené v této zemi
- b) živá zvířata narozená nebo vylihnutá a odchovaná v této zemi
- c) produkty získané z živých zvířat chovaných v této zemi
- d) produkty lovu a rybolovu získané v této zemi
- e) produkty mořského rybolovu a jiné produkty vytěžené z moře mimo pobřežní vody určité země loděmi, jež jsou registrovány nebo přihlášeny v této zemi a plují pod její vlajkou.

f) zboží vyrobené nebo získané na palubě výrobních plavidel z produktů uvedených v písmenu e) pocházejících z této země, jsou-li tato výrobní plavidla registrována nebo přihlášena v této zemi a plují pod její vlajkou

g) produkty získané z mořského dna nebo z mořského podzemí ležícího mimo pobřežní vody, má-li tato země výhradní práva k využívání tohoto mořského dna nebo mořského podzemí

h) odpady a zbytky pocházející z výrobních operací a vyřazené předměty sebrané v této zemi, jsou-li použitelné pouze k opětovnému získání surovin

Místo provenience je uvedeno jako místo původu, z něhož potravina pochází, a které není „zemí původu“. (Nařízení EP a Rady č.1169/2011, 2011)

Země výroby je země, jejíž „vyrobena v“ se objeví na produktech a v obchodní dokumentaci. V řadě případů je to země, kde se uskuteční finalizace nebo, kde dojde k významné transformaci produktu. (Příkrylová, Jahodová a Štrach, 2014)

Zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích popisuje způsob označování potravin v paragrafu 6-8, tedy jaké informace musí každý provozovatel potravinářského podniku prodávající balené či nebalené potraviny uvést na obalu či v těsné blízkosti produktu. Tento zákon také odkazuje na *nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011*, které určuje povinnost uvádět zemi původu nebo místa provenience, pokud by toto opomenutí mohlo uvést spotřebitele v omyl ohledně skutečné země původu nebo místa provenience potraviny, zejména pokud by informace připojená k potravině nebo etiketa jako celek jinak naznačovala, že potravina je z jiné země původu nebo místa provenience a současně v případě masa.

2.1.1 Legislativní úprava vybraných komodit

V důsledku zhoršující se situace na trhu s hovězím masem vlivem boviní spongiformní encefalopatie, známé jako nemoc šílených krav, bylo přijato *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 o systému identifikace a evidence skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa*, které nahradilo *Nařízení Rady (ES) č. 820/97*. Díky tomuto nařízení by měla být umožněna vysledovatelnost masa až ke konkrétnímu zemědělskému podniku a zvířeti pomocí ušních značek, zvířecích pasů, počítačové databáze a vedení evidence v zemědělských podnicích. Hovězí maso musí být opatřeno etiketou, na které je

uvedena země, kde se zvíře narodilo, kde bylo vykrmeno a poráženo. Pokud všechny tyto fáze života zvířete proběhly ve stejné zemi, je možno uvést na obale masa pouze „Původ: (název země)“.

Rozlišení země chovu a porážky se používá i u masa vepřového, skopového a drůbežního a to jak u čerstvého, chlazeného i zmrazeného masa (viz Obr. 1). Toto rozlišení je stanoveno v *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č.1169/2011, o poskytování informací o potravinách spotřebitelům*.

Obrázek 1: Etiketa masa

Zdroj: Vlastní foto

Podrobnější informace o určení země původu jednotlivých druhů masa najdeme v *Prováděcím nařízení Komise (EU) č. 1337/2013, kterým se stanoví prováděcí pravidla, pokud jde o uvádění země původu nebo místa provenience u čerstvého, chlazeného a zmrazeného vepřového, skopového, koziho a drůbežního masa*. To popisuje kritéria, určující zemi chovu následujícím způsobem:

- Pro prasata:
  - u poražených zvířat starších 6 měsíců je jako země chovu označena ta, kde probíhala alespoň čtyřměsíční doba chovu;
  - u zvířat mladších 6 měsíců, jejichž hmotnost je větší než 80 kg, je země chovu tam, kde probíhal chov po dosažení hmotnosti 30 kg;

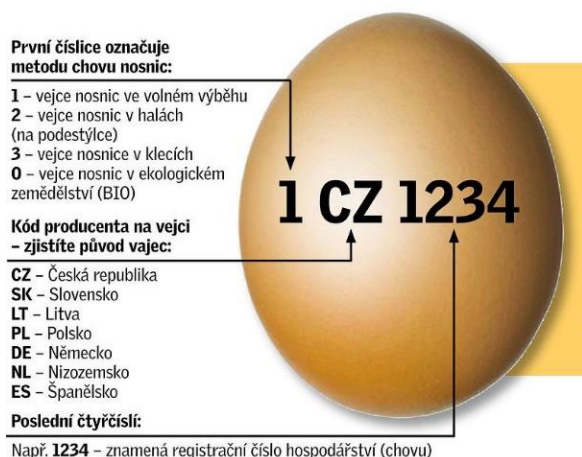
- v případě, že zvíře mladší 6 měsíců nedosáhlo hmotnosti 80 kg, je zemí chovu ta, kde probíhala celá doba chovu.
- Pro ovce a kozy:
  - země chovu, kde probíhala poslední, alespoň šestiměsíční doba chovu;
  - země chovu, kde probíhala celá doba chovu, pokud je poražené zvíře mladší 6 měsíců.
- Pro drůbež:
  - země, kde probíhala poslední, alespoň jednoměsíční doba chovu;
  - u drůbeže mladší než 1 měsíc, je země chovu ta, kde probíhala celá doba chovu poté, co bylo zvíře umístěno na výkrm.

V případě mletého masa a ořezů, lze na etiketě uvádět pouze „*Původ: EU*“ pokud je toto maso získáno pouze ze zvířat narozených, chovaných a poražených v různých členských státech. Maso ze zvířat, která byla v členských státech pouze chována a poražena se uvádí „*Chov a porážka v: EU*“. Dále se používají variace jako: „*Chov a porážka v: mimo EU*“, „*Chov v: mimo EU*“ a „*Porážka v: EU*“ nebo také „*Chov a porážka v: EU a mimo EU*“ v závislosti na tom, kde probíhaly dané fáze života zvířat, z kterých bylo mleté maso či ořezy vyrobeny. (Prováděcí nařízení Komise č. 1337/2013, 2013)

Původ u **ryb a produktů rybolovu** odlovených na moři je určen názvem rybolovné oblasti. Aby bylo označení původu srozumitelné i pro spotřebitele, je oblast rybolovu vyjádřena současně i geografickým názvem oblasti nebo mapou či piktogramem. Pokud byl produkt odloven ve sladkých vodách, uvádí se odkaz na vodní útvar v členském státě či třetí zemi původu produktu. V případě produktů akvakultury se uvádí za zemi původu členský stát nebo třetí země, kde produkt dosáhl nadpoloviční většiny své konečné hmotnosti nebo zde strávil více než polovinu svého období odchovu. V případě mlžů je zemí původu ta, kde prodělali závěrečnou fázi chovu nebo kde byli chováni nejméně šest měsíců. (Nařízení EP a Rady č. 1379/2013, 2013)

Dalším produktem s povinným označením původu jsou **vejce**. Ta musí být označena kódem producenta, kde první číslo značí způsob chovu, druhá je zkratka země původu a třetí je číslo hospodářství (viz Obr. 2). Na obalu vajec také nalezneme registrační kód, ten však značí pouze balírnu/ třídírnu, kde byla vejce zabalena a nemusí se shodovat s kódem země na vejci. (Nařízení Komise č. 589/2008, 2013)

Obrázek 2: Kód na vejci

Zdroj: Farmářské-vejce

Dle dalšího nařízení EU je povinné označovat původ potravin u **medu**, kde je zemí původu ta, kde byl med sklizen. V případě, že med pochází z více než jednoho členského státu nebo z více než jedné třetí země, použije se na etiketě „směs medů ze zemí ES“, „směs medů ze zemí mimo ES“ nebo „směs medů ze zemí ES a ze zemí mimo ES“. (Směrnice Rady 2001/110/ES, 2011)

U volně prodávaného **ovoce a zeleniny** musí být údaj o zemi původu uveden v jeho těsné blízkosti. U již zabaleného ovoce a zeleniny jsou údaje o původu uvedeny na obalu. V případě směsí je značení původu podobné jako u medu. (Nařízení Komise č. 1221/2008, 2008)

Olivový olej musí být dle *Prováděcího nařízení Komise č. 29/2012* označen zemí původu pouze pokud se jedná o extra panenský či panenský olivový olej, neboť místo původu a způsob zpracování má velký vliv na jeho kvalitu. Označení původu tedy odpovídá státu, ve kterém byly olivy sklizeny nebo ve kterém se nachází lisovna, v níž byl olej vylisován. Byly-li olivy sklizeny v jiné zemi, než ve které se nachází lisovna, v níž byl olej vylisován, je označení původu uvedeno jako: *(extra) panenský olivový olej získaný v „název státu“ z oliv sklizených v „název státu“*. Pokud olivový olej nepochází z jednoho státu, použije se určení „směs ze zemí...“ jako u výše zmíněných potravin.

Víno musí být označeno údajem o provenienci. Pokud víno nemá chráněné označení původu nebo zeměpisné označení a jeho hrozny byly sklizeny a zpracovány na jednom území, použije se označení: *víno z „název státu“*. Lze použít i označení *víno vyrobené v „název státu/ES“ z hroznů sklizených v „název státu“* nebo *„směs vín z ES“* či *„mimo ES“*. U vín s chráněným označením původu nebo zeměpisným označením se používá výraz: *víno z „název státu“* na jehož území byly hrozny sklizeny a zpracovány na víno. (Nařízení Komise č. 607/2009, 2009)

U níže uvedených potravin můžeme také zjistit jejich původ, musí však splňovat podmínky uvedené v *Narřízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin*.

- pivo a nápoje vyrobené z rostlinných výtažků
- pečivo
- cukrářské výrobky, cukrovinky a jiné pekařské výrobky
- přírodní gummy a pryskyřice
- hořčičná pasta
- těstoviny

Tyto potraviny jsou označeny známkou Chráněné označení původu nebo Chráněné zeměpisné označení. Jedná se o dobrovolné značení a těmto značkám se budeme více věnovat v kapitole 2.5.

2.2 Chystané legislativní změny

V současnosti by se dle *Nářízení EP a Rady (EU) č. 1169/2011* měl Evropský parlament a Rada zabývat rozšířením povinnosti označovat zemi nebo místo původu na další produkty, jimiž jsou:

- jiné druhy masa, u kterých to stanoví toto nařízení a jiné právní předpisy;
- mléko;
- mléko použité jako složka v mléčných výrobcích;
- nezpracované potraviny;
- jednosložkové produkty;
- složky, které tvoří více než 50 % potraviny.

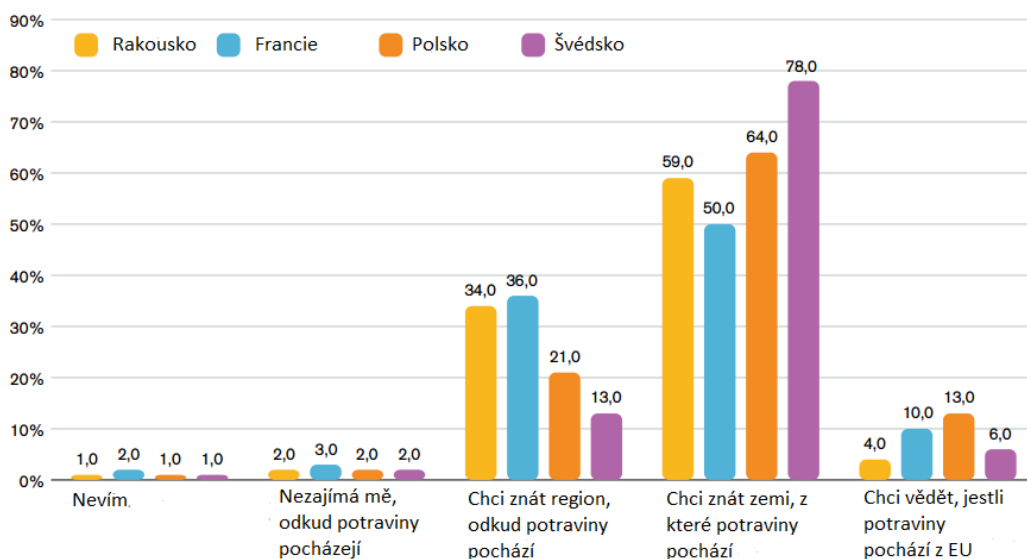
Tímto krokem se EU snaží zvýšit informovanost spotřebitelů o tom, co jedí. V konečném důsledku to však může přinést jen větší zmatenost a zvýšení nákladů pro výrobce potravin, které se pravděpodobně promítne i do cen potravin. Většina výrobců mění své dodavatele surovin dle jejich aktuálních nabídek. V případě nutnosti uvádět zemi původu jednotlivých složek u vícesložkových potravin by výrobci museli s každou změnou dodavatele měnit etikety. To by pro spotřebitele znamenalo, že se změnou šarže by stejný výrobek mohl mít pokaždé jiné informace na etiketě. (Poche, 2015)

V praxi může například paštika mít na etiketě uvedeno, že obsahuje 15 % masa z Německa, 20 % ze Španělska a 10 % z České republiky. Pokud by takovéto označování prošlo u masných potravin, došlo by v budoucnosti k označování jednotlivých složek i u mléčných výrobků a u složek, které tvoří více než 50 % konečného výrobku. (Havel, 2015)

2.3 Spotřebitelské výzkumy zaměřené na značení země původu

V souvislosti s výše uvedeným nařízením byl proveden v červenci 2012 výzkum *Evropskou organizací spotřebitelů (BEUC)*. Ta zjišťovala, zda spotřebitelé z Rakouska, Francie, Polska a Švédska mají zájem o označování původu u různých druhů potravin a co si pod pojmem „původ“ představují.

Graf 1: Jak přesné informace by spotřebitelé chtěli znát o „původu“ potravin na etiketách.

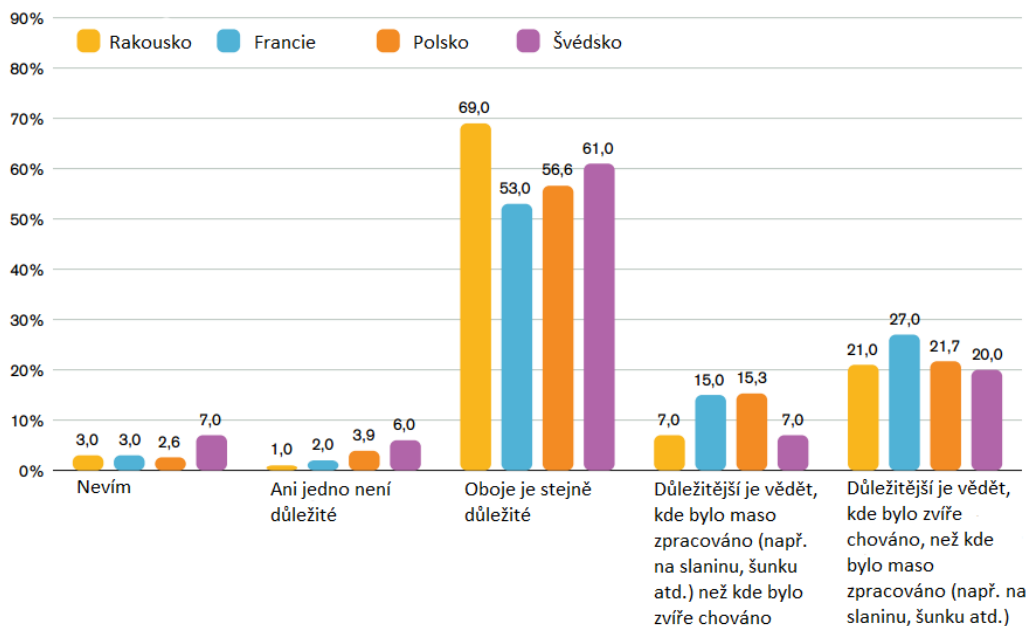

Zdroj: BEUC, vlastní zpracování

Z tohoto výzkumu vyplývá, že téměř 70 % dotázaných spotřebitelů chce znát původ masa, ryb, mléka a mléčných výrobků a ovoce a zeleniny. Více než polovina z nich by také chtěla znát původ u jednosložkových potravin jako je cukr, mouka či káva.

Průzkum také ukázal, že lidé chtějí znát specifickou zemi, odkud potraviny pocházejí a označení „původ v EU“ nebo „mimo EU“ pro ně není dostačující (viz Graf 1). Spotřebitelé si také nejsou jisti, co označení země původu v různých kategoriích potravin znamená. U masných výrobků si nejsou jisti, zda země původu označuje, že zde byl výrobek vyroben nebo bylo zvíře v dané zemi i chováno a poraženo. V případě výrobků z ovoce a zeleniny si většina dotázaných myslí, že suroviny byly v zemi sklizeny i zpracovány. U zpracovaných potravin by většina spotřebitelů ráda znala jak zemi původu primární složky, tj. kde byla surovina vypěstována/chována, tak i zemi kde byla potravina vyrobena (viz Graf 2). (BEUC, 2013)

Graf 2: Jak důležité je pro spotřebitele u zpracovaného masa znát místo, kde bylo zvíře chováno nebo zpracováno do konečného produktu.

Zdroj: BEUC, vlastní pracování

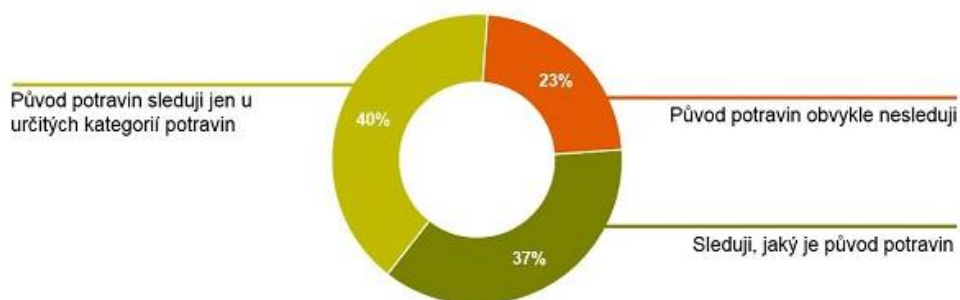
Další výzkum pro Evropskou komisi, který byl proveden *Konsorciem pro hodnocení potravinového řetězce (FCEC)* v roce 2013, se kromě postoje spotřebitelů k zeměpisnému označování původu zabýval i dopadem různých variant označování původu u masa použitého jako složky potravin. Varianty byly určeny takto:

- 1) ponechání současné legislativy dobrovolného označování původu;
- 2) povinné označování původu údaji EU/mimo EU nebo EU/ třetí země;
- 3) povinné označování původu uvádějící členský stát nebo třetí zemi;
- 4) povinné označování další zeměpisné jednotky jako místo provenience.

Vzhledem k tomu, že čtvrtá varianta byla shledána jako neproveditelná vzhledem k velké náročnosti na zajištění správných informací o původu složek v potravině, její hospodářské dopady nebyly hodnoceny. Z výzkumu vyplynulo, že spotřebitelé mají zájem, o to znát původ složek masných výrobků, ale nejsou ochotni za tyto informace více zaplatit. A jelikož by označování původu na úrovni EU i jednotlivých členských států vedlo k zvýšení výrobních nákladů a tedy i konečných cen výrobků pro spotřebitele. Evropská komise by doporučila ponechat u těchto výrobků možnost dobrovolného označování původu. Podrobnější přehled přínosů a nákladu jednotlivých variant naleznete v Příloze 1. (European Commission, 2013)

Průzkum společnosti MasterCard, uskutečněný v souvislosti s anketou MasterCard Obchodník roku 2015, ukázal, že původ potravin je jedním z rozhodujících faktorů pro mnoho Čechů. Tři čtvrtiny zákazníků v obchodě zjišťují místo výroby daného produktu (viz Graf 3) a to především u čerstvých výrobků. Původ trvanlivých potravin téměř nikdo nesleduje.

Graf 3: Vyjádření zájmu spotřebitelů o původ potravin

Zdroj: Retail News

Také bylo zjištěno, že čeští spotřebitelé se snaží vyhýbat polským výrobkům a více než třetina (37 %) z nich je nekupuje. Nižší oblibu mají i výrobky z Ukrajiny, ty by nekoupilo 14 % spotřebitelů a menší oblibu mají i ruské výrobky (8 %), viz Graf 4.

Graf 4: Míra neoblíbenosti země původu výrobků u spotřebitelů

Zdroj: Retail News

2.4 Organizace aktivní v oblasti značení země původu

Aby byly výše zmiňované zákony a nařízení dodržovány, musí existovat orgány, které budou jejich dodržování kontrolovat. V České republice se touto činností zabývá Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa. Existují však i další organizace, které informují spotřebitele o dané problematice, a které si zde krátce představíme.

2.4.1 Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI)

SZPI je orgánem státního dozoru, která je přímo podřízená ministerstvu zemědělství a dohlíží na bezpečnost potravin, jejich jakost a také zda nejsou klamavě označené nebo neznámého původu. (SZPI, n. d.)

Mezi subjekty, které SZPI kontroluje, patří výrobci, prodejny a sklady potravin. Od ledna 2015 kontroluje také zařízení společného stravování (restaurace, rychlá občerstvení, cukrárny,...). (Česká tisková kancelář, 2015)

2.4.2 Státní veterinární správa ČR (SVS)

Stejně jako SZPI je Státní veterinární správa zřízena ministerstvem zemědělství. Jedná se o organizaci, která vykonává dozor nad zdravím zvířat, následnou zdravotní nezávadností potravin a nad ochranou republiky před nebezpečnými nákazami nebo jejich nositeli, které by k nám mohli být zavlečeny z jiných zemí. Také dohlíží na řádné označení potravin živočišného původu. (SVS, n. d.)

Do pravomoci SVS spadají kromě velkochovů i drobní chovatelé a maso, které pochází z rybolovu a mysliveckých honiteb. Ti jsou povinni zaslat provozovateli jatek informace o potravinovém řetězci. Tyto informace obsahují údaje o chovateli zvířat, veterinárním lékaři, který provedl prohlídku zvířat a dále údaje o samotných zvířatech. Toto je první krok k vysledovatelnosti původu masa a výrobků z něj. (SVS, n. d.)

2.4.3 Potravinářská komora ČR

Jedná se o zájmové neziskové sdružení právnických osob z oblasti potravinářského průmyslu. Zastupuje zájmy v potravinářském průmyslu vůči orgánům státní správy a obdobným organizacím v EU. Také pořádá semináře, veletrhy a konference s potravinářskou tematikou. Toto sdružení je od roku 2011 výhradním vlastníkem značky „Český výrobek – garantováno Potravinářskou komorou ČR“ (Potravinářská komora ČR, n. d.)

2.4.4 Informační centrum bezpečnosti potravin (ICBP)

ICBP je koncipováno jako komunikační centrum směrem k veřejnosti. V rámci tohoto centra vznikly internetové stránky *bezpechnostpotravin.cz*, které provozuje Ministerstvo zemědělství, a mají veřejnosti poskytnout informace o problematice bezpečnosti a kvality potravin. Cílem je také napomáhat spotřebitelům v lepší orientaci na trhu potravinářských výrobků. (Bezpečnost potravin, n. d.)

2.4.5 Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF)

Státní zemědělský a intervenční fond je zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Spadá do působnosti Ministerstva zemědělství a zajišťuje administrativu značek Klasa a Regionální potravina. V rámci podpory kvalitních potravin pořádá akce na podporu prodeje oceněných produktů, propagační kampaně a spolupracuje na výstavách a veletrzích. (SZFI, n. d.)

2.5 Příklady klamavé praxe ve značení původu

Při kontrolách potravin SZPI odhalila v roce 2015 jedenáct druhů vín, která byla vyrobena z hroznů sklizených na jiném území než bylo uvedeno na obale. Další nejčastěji falšovanou potravinou je med. (viz Obr 3). Pylová analýza prokázala, že med nepocházel z oblasti uvedené na obale. (Potraviny na pranýři, n. d.)

Obrázek 3: Ukázka výrobků s klamavým označením původu

Zdroj: Potraviny na pranýři

Poslední známá „medová“ kauza se týká firmy Včelpo. Státní veterinární správa každoročně kontroluje zhruba 50 vzorků medu na přítomnost reziduí antimikrobiálních látek, a právě v medu této firmy byla zjištěna přítomnost antibiotik. Vzhledem k tomuto zjištění byla firmě udělena pokuta a musela pozastavit distribuci medu a z trhu stáhnout téměř 150 tun medu a výrobků z něj. Jelikož čeští včelaři včely antibiotiky neošetřují, byly prošetřeny i medy pocházející z jiných zemí. V důsledku toho bylo zjištěno, že med pochází z Ukrajiny. (SVS, 2016)

2.6 Identifikace země původu z obalu potravin

O původ potravin jeví lidé v posledních letech velký zájem, ale aktuálně je uvádění země původu u většiny potravin nepovinné. Může však být uvedeno jako dobrovolná informace. Spotřebitelé se snaží odvodit původ potravin i z různých forem značení uváděných na obalu potravin. Uvedeme si zde příklady značek, které svým způsobem odkazují na zemi původu potraviny.

2.6.1 Výrobce/ Vyrobena v

To, že je na výrobku uveden výrobce z určité země, ještě neznamená, že i suroviny, z kterých je potravina vyrobena, pocházejí ze stejné země. Za český výrobek může být pokládán i produkt, který má s Českou republikou společné jen to, že zde došlo k zabalení výrobku do obalu, určeného k prodeji konečnému spotřebiteli. Například vepřové špekáčky vyrobené v České republice mohou být vyrobeny ze španělského masa, stejně tak na výrobu německého sýra může být použito mléko z ČR. (Australian Competition & Consumer Commission, n. d.)

2.6.2 EAN kód

EAN kód neboli čárový kód je složen z osmi nebo třinácti číslic (viz Obr. 4). První 2-3 číslice označují kód země, další 4-5 čísel identifikují výrobce a kód výrobku se skládá z pěti čísel a to poslední je kontrolní. To, že na výrobku nalezneme kód země pro Českou republiku (859) ještě neznamená, že země původu výrobku je stejná. První trojčíslí EAN kódu totiž označuje kód země, kde je zaregistrovaný výrobce. A jak již bylo zmíněno v předchozím bodu, sídlo výrobce nemusí mít nic společného s původem použitých surovin k výrobě jeho produkce. (Burza, 2011)

Obrázek 4: EAN kód

Zdroj: Barcode island

2.6.3 Označení potravin živočišného původu (ovál)

Na všech potravinách živočišného původu nalezneme také ovál (viz Obr. 5), který označuje zemi, ve které byl výrobek zpracován či vyroben a číslo výrobního podniku, který splňuje hygienické podmínky k výrobě potravin živočišného původu a označení trhu. (Ministerstvo zemědělství, 2012)

Obrázek 5: Označení živočišného původu potravin

Zdroj: Bezpečnost potravin

U potravin jednosložkových i vicesložkových tak nastává stejný problém se zjištěním původu potraviny jako u předchozích typů značení, tedy že země výroby se nemusí shodovat se zemí původu primární složky potraviny. Toto označení neudává informace o původu potraviny. (Státní veterinární správa, n. d.)

2.6.4 Označení původu potraviny

Vzhledem k výše popsané legislativě bychom si měli být jisti, že pokud na potravinách nalezneme přímo napsáno „Země původu“, tak tato informace opravdu určuje původ potraviny. Takovéto označení nalezneme především u masa, ryb, ovoce a zeleniny, medu a olivového oleje. Pokud se uvádí země původu u potraviny složené z více složek, kdy jedna z nich významně převládá (tvoří více než 50%) a pochází z jiné země než potravina, která ji obsahuje- provádí se to formou prohlášení, které má následující podobu: „Země původu ... (např. Česká republika), primární složka z ... (např. Německo)“ nebo „Země původu ... (např. Česká republika), primární složka se liší od země původu“. (Nařízení EP a Rady č. 1169/2011, 2011)

2.6.5 Značky kvality vázané na původ potravin

Na našem trhu se čím dál více vyskytují různé značky kvality, můžeme je rozlišovat na privátní, národní či regionální úrovni. Přičemž většina označuje pouze originální recepturu nebo standard kvality produktu, ovšem některé značí i český původ. Zde si představíme pouze ty značky, podle kterých lze zjistit původ potravin.

a) Regionální potravina

Tato značka je udělována Ministerstvem zemědělství od roku 2010 v devíti kategoriích (např. masné výrobky, sýry, pekařské výrobky a další). Získají ji pouze potraviny, které jsou vyrobeny v daném regionu a z místních surovin. Tyto potraviny jsou také čerstvější a mají lepší chuť díky kratším distribučním cestám mezi výrobcem a spotřebitelem. (SVS, n. d.)

Aby výrobek mohl žádat o udělení značky „Regionální potravina“ musí obsahovat minimálně 70 % surovin tuzemského původu. Hlavní surovina musí být ze 100 % tuzemského původu. (Regionální potravina, n. d.)

Tento projekt má podporovat malé a střední pěstitele a výrobce, kteří při získání tohoto ocenění mají právo užívat tuto značku čtyři roky. (Bezpečnost potravin, 2012)

Obrázek 6: Logo Regionální potravina

Zdroj: Regionální potravina

b) Český výrobek - garantováno Potravinářskou komorou ČR

Logem český výrobek mohou být označena pouze potraviny vyrobené na území ČR a z větší části musí obsahovat suroviny, které také pocházejí z ČR. Značka se uděluje v čtrnácti kategoriích výrobků, přičemž v kategoriích masa, drůbeže, ryb, mléka, vajec a ovoce a zeleniny včetně výrobků z těchto produktů musí 100 % hlavních surovin pocházet z ČR. (Caklová, 2014)

Používání této značky povoluje prezident PK ČR od roku 2011. Značka se uděluje na dobu tří let a její používání je zpoplatněno. (Horáček, 2014)

Obrázek 7: Logo Český výrobek – garantováno PK ČR

zdroj: Potravinářská komora ČR

c) Originální produkt

Tato značka je spravována Asociací regionálních značek od roku 2008. Cílem tohoto značení je zviditelnit jednotlivé regiony a upozornit na produkty, které zde vznikají. V současnosti tuto značku používá už 26 regionů. Patří mezi ně například Šumava, Beskydy a Prácheňsko. Loga jednotlivých regionálních značek naleznete v Příloze 2. (Asociace regionálních značek, n. d.)

Regionální značku mohou kromě potravin a zemědělských produktů získat i přírodní produkty, řemeslné výrobky a v některých regionech i ubytovací a stravovací služby a zážitky. Tato značka se uděluje nejprve na dva roky, při obnovení na tři roky a její používání je zpoplatněno. (Asociace regionálních značek, n. d.)

Obrázek 8: Logo Asociace regionálních značek

Zdroj: Asociace regionálních značek

d) Český výrobek

Ochrannou známku uděluje společnost Český výrobek s.r.o. od roku 2006. Podporuje potravinářské i nepotravinářské výrobky, které jsou vyrobeny v České republice, a výrobce zaměstnává české zaměstnance. Výrobek musí obsahovat alespoň 50 % surovin původem z ČR a potravinářské výrobky nesmí obsahovat strojně oddělené maso. Za užívání značky se platí každý rok licenční poplatek. (Český výrobek, n. d.)

Obrázek 9: Logo Český výrobek

Zdroj: Český výrobek

e) Klasa

Tato národní značka kvality je udělována ministrem zemědělství již od roku 2003. Jedná se pravděpodobně o nejznámější značku kvality v České republice, která původně podporovala kvalitní domácí potraviny. Bohužel v roce 2007 přestala platit tříletá ochranná lhůta od přistoupení ČR do EU, v oblasti státních podpor v zemědělství. To se tedy týká i podpory vlastních potravinářských výrobků pomocí této národní značky. Proto již Klasa **neodkazuje** pouze na české výrobky, ale i zahraniční a je „pouze“ značkou kvality. (Frček, 2007)

Obrázek 10: Logo Klasa

Zdroj: SZFI

f) **Chráněná zeměpisná označení EU**

System chráněných označení potravin je součástí evropské politiky kvality. Tento systém označování vznikl již v roce 1992. Je zaměřen na propagaci kvalitních produktů a podporu zemědělství. Mimo jiné tento systém označování také chrání spotřebitele před nepravdivými a klamavými údaji o původu potravin a zemědělských produktů a zároveň chrání výrobce před nekalým jednáním konkurentů. (Regionální potravina, 2009)

Chráněným označením původu (CHOP) nalezneme na zemědělských produktech a potravinách, které ve svém názvu používají název určitého regionu či místa, ze kterého pocházejí a jejich vlastnosti jsou dány zvláštním zeměpisným prostředím, které zahrnuje i přírodní a lidské činitele a jejichž produkce, zpracování a příprava probíhá ve vymezené zeměpisné oblasti. Mezi tyto produkty patří například Český kmín, Znojemské pivo a Pohořelický kapr. (SVS, n. d.)

Také zemědělské produkty a potraviny s **chráněným zeměpisným označením (CHZO)** používající název regionu či místa, z kterého pocházejí. Mají určitou jakost, pověst či jinou vlastnost, kterou lze přičíst tomuto zeměpisnému původu a jejich produkce, zpracování *nebo* příprava probíhá ve vymezené zeměpisné oblasti. Jako příklad lze uvést Hořické trubičky, Olomoucké tvarůžky či Jihočeskou Nivu. (Nařízení Rady (ES) č. 510/2006, 2006)

Podrobnější informace o specifikaci „Českého piva“, jež je také zapsáno jako CHZO, naleznete v Příloze 3.

Obrázek 11: Ochranné známky pro Chráněné označení původu a Chráněné zeměpisné označení

Zdroj: Jen to dobré

Kromě výše uvedených značek můžeme na některých výrobcích najít také označení **Zaručená tradiční specialita** (viz Obr. 12), toho označení však označuje pouze produkty či potraviny, které vycházejí z tradičního složení, surovin nebo způsobu zpracování a jsou na trhu alespoň 25 let. Toto označení tedy neprokazuje původ potraviny. (Nařízení Rady (ES) č. 509/2006, 2006)

Obrázek 12: Ochranná známka - Zaručená tradiční specialita

Zdroj: SVS

2.7 Česká vlajka na potravinách

U výše popsaných značek kvality jste si mohli povšimnout, že dvě z nich nesou název „český výrobek“. Takovýchto značek můžeme nalézt více a většina z nich vyvolává mylný dojem, že potravina pochází z České republiky. Nejznámější kauzou jsou nápisy Česká kvalita v řetězci Penny Market, které označovaly i zahraniční výrobky. Proto ministerstvo zemědělství navrhlo novelu, která má zpřísnit pravidla pro označování potravin vlajkou, logem nebo nápisem, které vzbuzují dojem, že jsou českého původu. Tato novela má platit od roku 2017. (Kučera, 2015)

Tato úprava umožní výrobcům používat logo s vlajkou a nápisem „Česká potravina“ (viz Obr. 13) u jednosložkových potravin, jako je mléko, víno, maso a ovoce či zelenina jen tehdy, když bude 100 % surovin českých a i výroba bude v ČR. U zpracovaných potravin tvořených více složkami musí být alespoň 75 % použitých složek českých. Novela počítá i s dobrovolným značením „Vyrobeno v České republice“ pro výrobky, které nemohou dosáhnout tak vysokého podílu českých surovin (např. čokoládové výrobky), ale byly zde vyrobeny. (MZe, 2016)

Obrázek 13: Logo Česká potravina

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

3 Metodika a cíle práce

3.1 Cíle práce

Cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem je značen původ vybraných potravin. Posoudit, do jaké míry se respondenti zajímají o původ potravin, jakým způsobem ho zjišťují a u kterých potravin je zajímavá nejvíce. Byl zjišťován názor na označování vícesložkových potravin.

3.2 Metodický postup

K zjištění odpovědí na hypotézy práce byl použit následující metodický postup:

1. studium teoretických východisek;
2. průzkum formou dotazníkového šetření a pozorování značení potravin v maloobchodních jednotkách;
3. analýza získaných dat;
4. vyhodnocení výzkumu;
5. závěry.

Pozorování značení potravin probíhalo v prodejnách Tesco, Kaufland a Penny Market v Písku. Značení původu bylo sledováno jak u potravin s povinným značením původu (kokos), tak i u potravin s dobrovolným značením původu (rajčatový protlak, káva, mléko, máslo, cukr a kakao).

Pro účely dotazníkového šetření byl sestaven dotazník (viz Příloha 4) skládající se z osmnácti otázek, z nichž dvanáct bylo uzavřených, dvě otázky otevřené a poslední čtyři otázky byly identifikační.

Dotazníkové šetření probíhalo elektronickou formou pomocí služby Google Disk od září 2015 do ledna 2016. Pro zajištění reprezentativního vzorku respondentů byl následně v únoru 2016 proveden sběr dat i formou písemného dotazování. Celkem bylo osloveno 337 respondentů, z nichž bylo 35 dotazníků vyřazeno pro neúplné odpovědi a nadbytečnost ve věkové kategorii 18-24 let a 2 dotazníky v kategorii méně než 18 let kvůli předpokladu, že nechodí samostatně nakupovat. Celkem bylo vyhodnocováno 300 dotazníků, jejichž počet dle okresu a věkové skupiny byl stanoven na základě kvótního výběru a dat Českého statistického úřadu (viz Tab. 1). Následné

vyhodnocení dotazníkového šetření probíhalo v programu MS Excel a k vyhodnocení hypotéz byl použit statistický program R.

Tabulka 1: Počty respondentů dle okresu a věkové skupiny

Okres	18-24	25-40	41-60	61+	celkem
České Budějovice	7	24	31	28	90
Tábor	4	13	16	15	48
Jindřichův Hradec	3	12	15	13	43
Písek	3	9	11	10	33
Strakonice	3	9	11	10	33
Český Krumlov	2	8	10	9	29
Prachatice	2	6	8	8	24
					300

Zdroj: ČSÚ, vlastní pracování

3.3 Hypotézy práce

- 1) Více než 75 % respondentů se zajímá o zemi původu u masa a masných výrobků.
- 2) Více než 75 % respondentů dává přednost potravinám českého původu.
- 3) Více než 70 % respondentů by chtělo znát původ i u vícesložkových potravin.

4 Analytická část

4.1 Průzkum označování původu u vybraných potravin

4.1.1 Potravin y s povinnou deklarací země původu

Potravin y, u nichž je deklarace země původu povinná kontroluje SZPI a SVS. U těchto potravin, se spíše setkáme se špatně uvedenou zemí původu, než s tím, že označení úplně chybí. Proto si zde uvedeme jen jeden příklad označování země původu a to u strouhaného kokosu. Potravin y, u kterých SZPI v roce 2015 zjistila špatné označení původu, naleznete v Příloze 5.

Strouhaný kokos

Strouhaný kokos patří také mezi potravin y, které musí být označeny zemí původu, neboť se jedná o skořápkové ovoce.

V prodejně Tesco byl dostupný kokos privátní značky Tesco a dále značky Ensa a Dr. Ensa. V Penny Marketu poskytují jen kokos značky Dr. Ensa (viz Obr. 14). Všechny druhy kokosů byly označeny zemí původu (Indonésie) a měli stejného výrobce. V Kauflandu nalezneme jediný druh strouhaného kokosu značky Poex. Zemí původu kokosu u této značky zjistíme v místě data minimální trvanlivosti pomocí číselného kódu: 1- Filipíny, 2- Srí Lanka, 3- Indonésie, 4- Vietnam.

Obrázek 14: Strouhaný kokos Dr. Ensa

Zdroj: Vlastní foto

4.1.2 Potraviny s dobrovolnou deklarací země původu

Rajčatový protlak

Rajčatový protlak nebo také pyré patří do skupiny potravin, u kterých je označování původu dobrovolné, jelikož se jedná o zpracovanou zeleninu.

V prodejně Tesco nalezneme rajčatové pyré značky Giana (viz Obr. 15), Podravka a Santa Rosa. U těchto značek nalezneme zemi původu u všech druhů balení. Dále je zde dostupné rajčatové pyré Otma, kde na 190-ti gramovém balení v plechovce není původ rajčat označen, ale na obalu papírovém o obsahu 200 gramů zjistíme, že pochází z Itálie. U rajčatového pyré či protlaku od Hamé původ není značen, ale u slovenského popisu složení, zjistíme, že zde uvádí zemi původu ČR.

V Kauflandu nalezneme navíc protlak značky K-classic, Viva a Mutti, u všech je země původu uvedena. V Penny Marketu nalezneme pouze rajčatový protlak od Hamé.

Při podrobnějším zkoumání obsahu bylo zjištěno, že rajčatový protlak či pyré s přídavkem soli či regulátoru kyselosti je označen zemí původu, zatímco u výrobků s přídavkem cukru, vody a škrobu již původ rajčat nenalezneme.

Obrázek 15: Rajčatový protlak Giana

Zdroj: Vlastní foto

Zrnková káva

V obchodech můžeme najít velké množství kávy, různé kvality a druhu. Kávy můžeme mít zrnkové, mleté či instantní. Pro svůj výzkum jsem se zaměřila na kávy zrnkové, neboť mleté i instantní kávy mohou být směsí kávy z různých zemí. Kdežto u zrnkové kávy předpokládám, že pochází z jedné země.

V Tescu mají celkem 28 druhů zrnkové kávy od 12-ti značek. Zemi původu uvádí na obale značka Tesco Finest, kde káva z Kolumbie je označena logem Fair Trade. Další značky Mokate a Marila (viz Obr. 16) deklarují původ kávy pouze názvem a obrázkem země na přední straně obalu. Další značky jako Douwe Egberts, Jacobs, Jihlavanka či Tchibo původ kávy na obale neoznačují.

V Kauflandu nalezneme mnoho stejných značek kávy jako v Tescu, těch zrnkových nabízí Kaufland 8, které tvoří dohromady 21 druhů kávy, přičemž původ zjistíme u kávy značky Gepa The Fair Trade Company, Mokate a Marila.

Penny Market nabízí pouze 5 druhů zrnkové kávy. Ty, u kterých se dopátráme původu, jsou již zmiňované kávy Mokate a Marila.

Obrázek 16: Káva Mokate a Marila

Zdroj: Vlastní foto

Čerstvé mléko

Mléko patří mezi produkty, u kterých je označování původu, stejně jako u kávy, zatím dobrovolné.

V Tesco byly země původu označeny jen mléka značky Moravia a Tesco. Mléko Madeta bylo označeno značkou *Český výrobek – garantováno Potravinářskou komorou ČR* a tudíž se také jedná o české mléko (viz Obr. 17). Dále Tesco nabízí mléka značky Milko, Kunín a Olma Selské mléko (viz Obr. 17), které na obalu mají nápis „vyrobeno z českého mléka“ nebo obrázek s českou vlajkou. Takovéto označení z hlediska legislativy nic nedokazuje a záleží na spotřebiteli, zda takovému značení důvěřuje. Pouze u mléka Olma Bio a Olma čerstvé mléko nebyl původ nijak značen.

V Penny Marketu prodávají jen mléka značky Moravia, Olma a Kunín, která už byla výše popsána. V Kauflandu mají kromě již zmíněných značek i Opočenské mléko, které je stejně jako mléko od Madety označeno značkou *Český výrobek – garantováno Potravinářskou komorou ČR* a mléko privátní značky K-classic označení původu nemá.

Obrázek 17: Mléko Madeta a Olma

Zdroj: Vlastní foto

Máslo

Dalším produktem, u kterého bylo zjišťováno značení původu, je máslo. V Tesco nalezneme hned 8 značek. Zemi původu na obale uvádí máslo Président, Tesco máslo a Madeta (viz Obr. 18), která dokazuje český původ pomocí značky *Český výrobek – garantováno Potravinářskou komorou ČR*. Značka Meggle uvádí na obale, že máslo je vyrobeno z Alpského mléka. U dalších značek: Camargue, Kunín, PM Poděbrady a Tesco value nalezneme jen výrobce.

V Kauflandu nalezneme kromě již zmíněných másel od Meggle a Président také bio máslo Milko na kterém uvádí, že je vyrobeno z mléka výhradně od českých ekofarmářů. Dále tradiční máslo z Jaroměřické mlékárny a máslo Unigrana, oba výrobci zemi původu neuvádí.

V Penny Marketu nabízí máslo od Madety a Tatra farmářské máslo, deklarující, že na jeho výrobu bylo použito mléko z českých chovů. Také zde najdeme máslo Olma a jedno neznačkové, jež zemi původu neuvádějí.

Obrázek 18: Máslo Tesco a Madeta

Zdroj: Vlastní foto

Cukr

Cukr, je jednou z potravin, kterou nalezneme v mnoha variantách provedení. Cukr, může být kostkový, krupice či moučkový a kromě klasického bílého můžeme zakoupit i cukr hnědý nebo třtinový.

V Tescu nalezneme 8 značek cukrů, přičemž z těch variant bílého cukru je přímo zemi původu značen cukr moučka a krupice značky Tesco a dále moučkový cukr od Tereos TTD (viz Obr. 19) a to pomocí značky *Český výrobek – garantováno*

Potravinářskou komorou ČR. Značky Sweet family, Korunní a Diamant zemi původu neuvádějí.

Co se týče třtinového cukru, značky Sweet family (viz Obr. 19), Dr. Rashid a Druid zemi původu uvádějí. U značky třtinového cukru Tereos TTD je uvedeno, že se jedná produkt EU, stejně jako hnědý cukr značky Korunní. Jediná značka Diamant u tohoto druhu cukru původ neuvádí.

Poslední značkou je Nyírfacukor, jedná se o březový cukr a země původu je zde uvedena.

V Kauflandu je dostupný bílý cukr Diamant, Korunní a Tereos TTD a ani jeden zemi původu neuvádí. U třtinového cukru nalezneme původ jen u novinky Golden sugar od značky Diamant. Další značka Gusto per vita původ neuvádí.

Penny Market nabízí cukr z cukrovaru Vrbátky, který na svých produktech původ neuvádí. Dále cukr krystal od Tereos TTD jež je značen jako *Český výrobek – garantováno Potravinářskou komorou ČR* a třtinový cukr Dr. Rashid, jež je značen zemi původu.

Obrázek 19: Cukr Sweet family a TTD

Zdroj: Vlastní foto

Kakao

Posledním zkoumaným produktem je kakao, nikoliv to instantní. Tesco nabízí kakao značky Avita a Orion (viz Obr. 20), jež jsou holandského typu, a na obalu se dočteme, že je vyrobeno ze surovin dovezených z Holandska. Kakao značky Marila je také

holandského typu, ale nic o původu neříká, stejně jako kakao Thymos, Orion na vaření a Tesco kakaový prášek.

V Kauflandu nalezneme také kakao značky Marila a dále kakao Sweet, Babeta a Orion kakao na vaření. Žádná ze značek zemi původu neznačí. Naopak v Penny Marketu mají kakao holandského typu značky Avia a Kávoviny. U obou je uvedeno, že kakao je ze surovin dovezených z Holandska.

Obrázek 20: Kakao Avita a Orion

Zdroj: Vlastní foto

4.1.3 Shrnutí průzkumu deklaráce země původu u dobrovolně značených potravin

Zemi původu u rajčatového protlaku uvádí sedm značek z devíti. U kávy byl původ uveden pouze u čtyř značek ze šestnácti a u čerstvého mléka, nalezneme původ u poloviny značek, tedy u čtyř. Zbylé čtyři značky deklarují původ pouze českou vlajkou či nápisem „vyroběno z českého mléka“, anebo neuvádí nic. Máslo je značeno zemí původu pouze u tří značek, další tři uvádějí z jakého mléka je máslo vyrobeno a zbylých sedm značek neuvádí žádné informace o původu. U cukru se dopočítáme devíti značek, ty ale nabízí jak cukr bílý, tak třtinový v různých variantách. U bílého cukru je původ značen pouze u dvou značek. Původ u třtinového cukru najdeme u čtyř značek, další dvě uvádí, že jde o cukr z EU a jen dvě značky původ třtinového cukru neuvádějí. Posledním sledovaným produktem je kakao. Zemi původu nenajdeme na žádném balení kakaa, ale tři značky z osmi uvádějí, že bylo vyrobeno z Holandských surovin.

4.2 Vztah spotřebitelů k označování země původu

Tato kapitola se zabývá spotřebitelským šetřením, jehož cílem bylo zjistit, jestli se spotřebitelé zajímají o původ potravin a u kterých kategorií potravin je zajímavá nejvíce. Dále byla zjišťována znalost spotřebitelů ohledně významu EAN kódu a pojmu „Vyrobena v“. Také byl zjišťován postoj spotřebitelů k označování vícesložkových potravin.

Dotazník obsahuje celkem 18 otázek a 2 doplňující podotázky, jejichž struktura je následující:

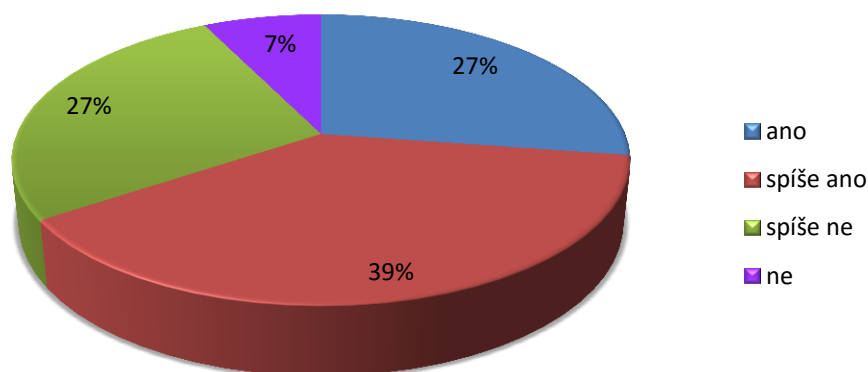
- 5 otázek dichotomických
- 12 otázek polytomických, z toho 10 výběrových a 2 výčtové
- 3 otázky otevřené

4.2.1 Vyhodnocení spotřebitelského šetření

1) Zajímáte se o původ potravin? (počet respondentů – R=300)

Z grafu 5 je patrné, že o původ potravin se nějakým způsobem zajímá 66 % respondentů. Z toho jednoznačně odpovědělo *ano* 27 % respondentů a *spíše ano* 39 % z nich. Možnost *spíše ne* zvolilo 27 % respondentů a pouhých 7 % se o původ potravin vůbec nezajímá.

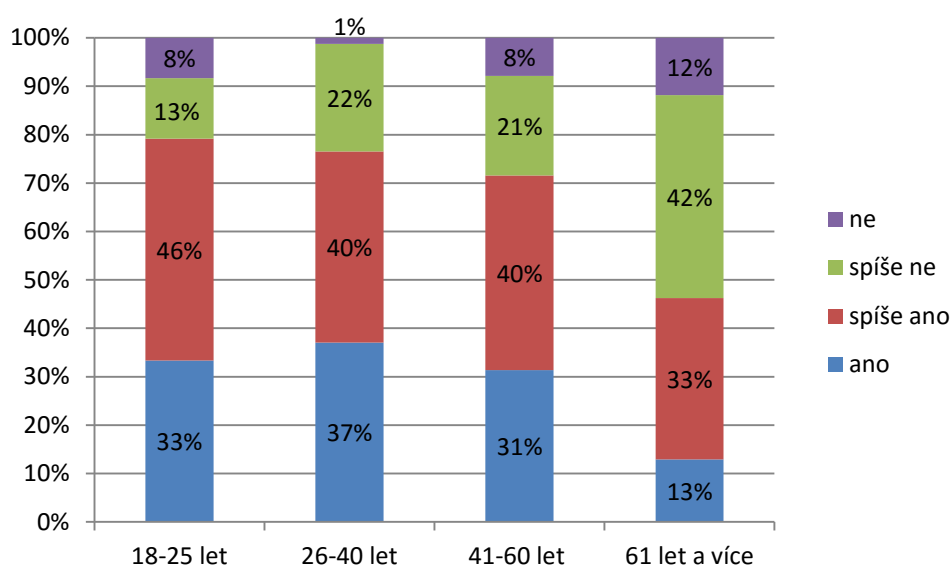
Graf 5: Zájem o původ potravin

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 6 nám ukazuje, jak se respondenti zajímají o původ potravin v závislosti na jejich věku. Z grafu je vidět, že nejméně se o původ potravin zajímají lidé v kategorii *61 let a více* (42 % spíše ne, 12 % ne). V ostatních kategoriích převládá odpověď *ano* a *spíše ano*. V kategorii *18-25 let* odpovědělo kladně 79 % dotázaných, v kategorii *26-40 let* takto odpovědělo 77 % z nich a v kategorii *41-60 let* celkem 71 % odpovědělo *ano* nebo *spíše ano*.

Graf 6: Zájem o původ potravin dle věku respondentů

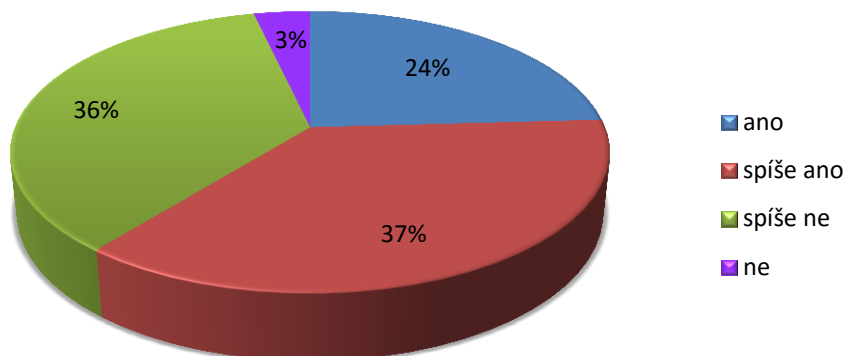

Zdroj: Vlastní zpracování

2) Ovlivňuje Vás při nákupu země původu potravin? (R=278)

Na tuto otázku odpovídalo o 22 respondentů méně, neboť ti v předchozí otázce odpověděli, že je původ potravin nezajímá. Zjištění, zda je původ potravin ovlivňuje při nákupu, by bylo bezpředmětné. Ze zbylých respondentů při nákupu potravin země původu neovlivňuje jen 3 % z nich a 36 % *spíše neovlivňuje*. Celkem 61 % ze zbylých respondentů se nechá při nákupu ovlivnit zemí původu potravin (viz Graf 7).

Graf 7: Sledování země původu potravin při nákupu

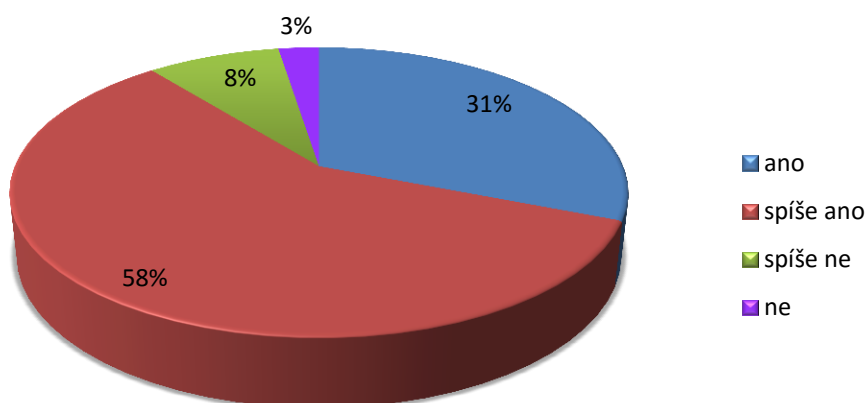

Zdroj: Vlastní zpracování

3) Důvěřujete označení země původu na obalech, tj. že výrobek opravdu pochází z deklarované země? (R=278)

Na otázku, zda respondenti důvěřují označení původu potravin, odpovědělo 89 % kladně. Z toho 31 % *ano* a 58 % *spíše ano*. Pouze 3 % respondentů označení nedůvěřují a dalších 8 % označilo odpověď *spíše ne* (viz Graf 8).

Graf 8: Důvěra v označení země původu potravin

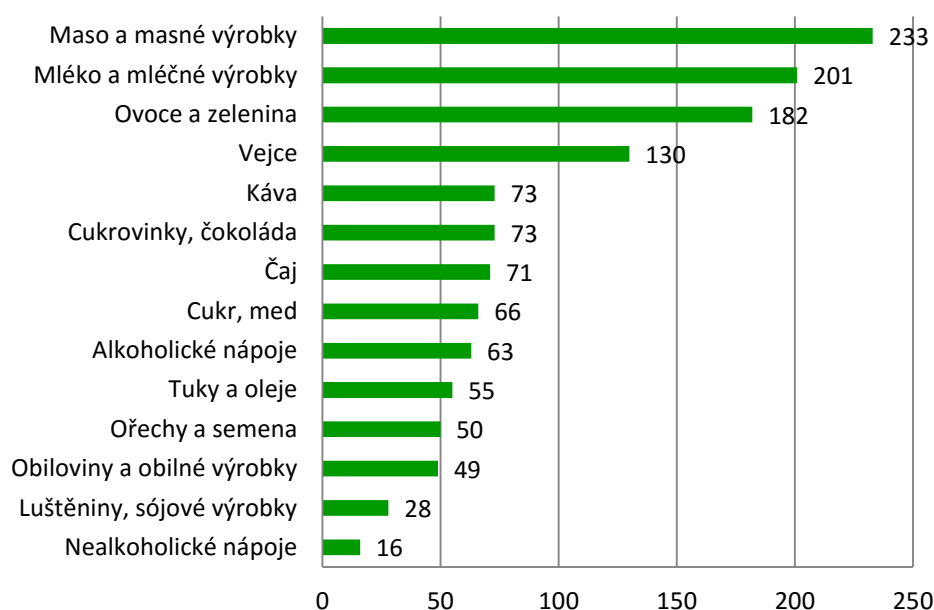
Zdroj: Vlastní zpracování

4) U kterých kategorií potravin sledujete zemi původu? (R=278)

V grafu 9 můžeme vidět, že nejvíce spotřebitelé sledují zemi původu u masa a masných výrobků a mléka a mléčných výrobků, jejichž zemi původu sleduje přes 200 respondentů. O původ ovoce a zeleniny se zajímá 182 respondentů a u vajec to činí 130 respondentů. Naopak nejméně respondenty zajímá původ u luštěnin a nealkoholických nápojů.

Graf 9: Sledování země původu dle kategorií potravin

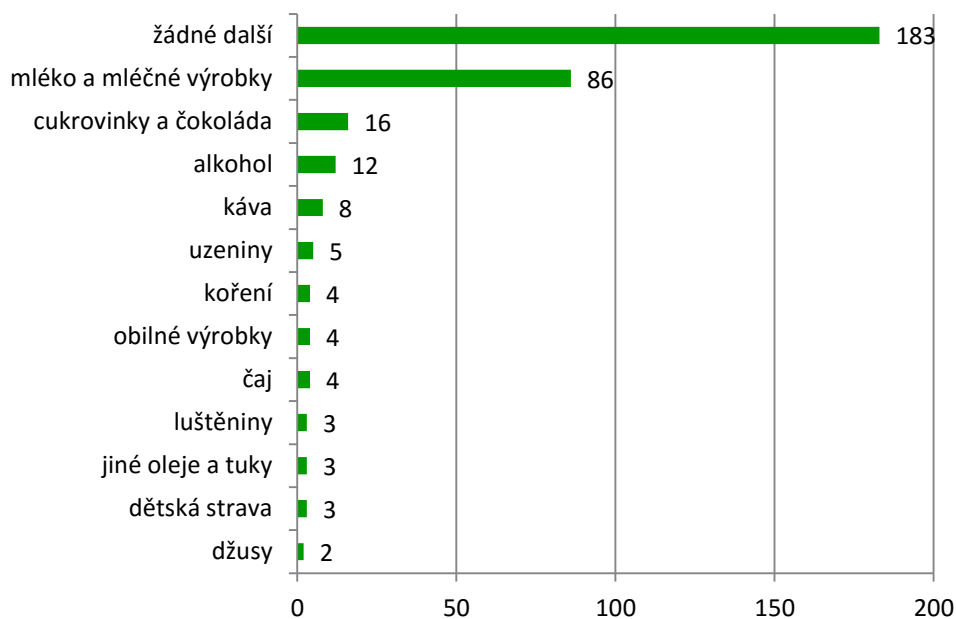

Zdroj: Vlastní zpracování

5) Evropská legislativa vyžaduje povinné označení země původu u těchto produktů: hovězí, vepřové, skopové, kozí a drůbeží maso, vejce, med, ryby, ovoce a zelenina a extra panenský a panenský olivový olej, u ostatních je dobrovolnou záležitostí. U kterých produktů by vás země původu dále zajímala? (R=278)

V této otázce respondenti nejčastěji uváděli, že jim stačí povinné označení původu u vypsanych produktů (183 respondentů). Kategorie produktů, u kterých by respondenti rádi znali původ, jsou mléčné výrobky (86 respondentů). 16 respondentů by chtělo znát původ u čokolády a cukrovinek a 12 u alkoholu. Několik respondentů by zajímal i původ u kávy, uzenin a koření. Dále i u tuků a jiných olejů než těch panenských olivových olejů a u dětské stravy (viz Graf 10).

Graf 10: Další výrobky, u kterých by respondenti chtěli znát původ

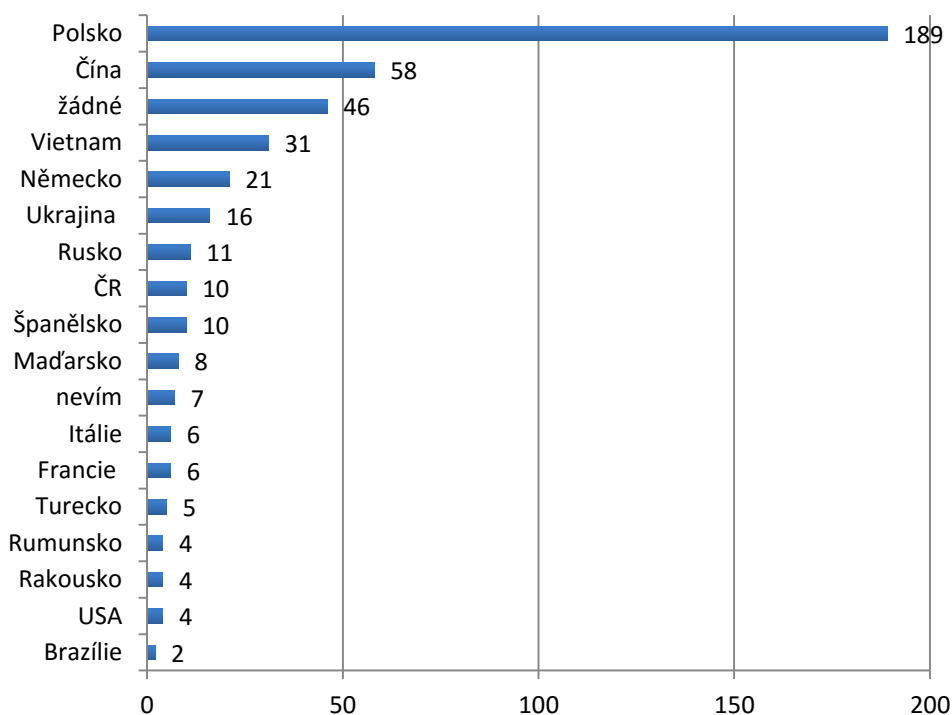
Zdroj: Vlastní zpracování

6) Které země považujete za nedůvěryhodné z pohledu produkce kvalitních, resp. bezpečných potravin? (R=300)

U této otázky se více jak polovina respondentů shodla, že nedůvěřuje potravinám původem z Polska (189 respondentů). Další v pořadí byla Čína, již nedůvěřuje 58 respondentů a třetí v pořadí je Vietnam s 31 hlasy. 41 respondentů nepovažuje žádnou zemi za nedůvěryhodnou a 7 odpovědělo *nevím*. Mezi zeměmi, kterým dotazovaní lidé nedůvěřují, se ocitla i Česká republika (viz Graf 11).

Graf 11: Nedůvěryhodné země z hlediska produkce kvalitních potravin

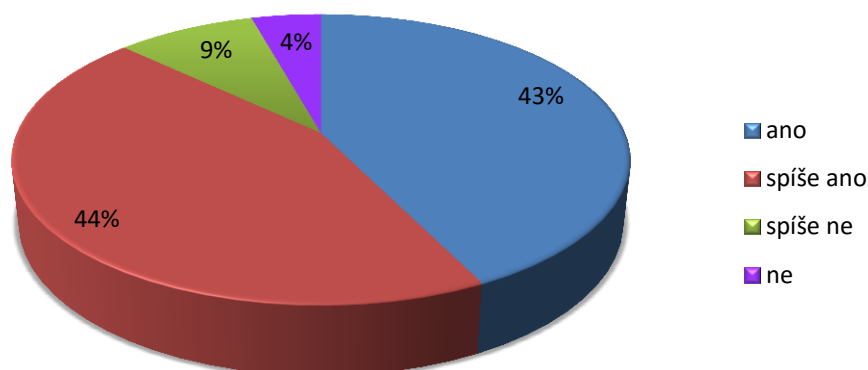

Zdroj: Vlastní zpracování

7) Upřednostňujete potraviny českého původu? Pokud ano, jaké? (R=300)

Z grafu 12 můžeme vyčíst, že 87 % respondentů upřednostňuje potraviny českého původu, přičemž 43 % respondentů odpovědělo *ano* a 44 % *spíše ano*. Zbýlých 13 % respondentů tedy nedává přednost výrobkům českého původu před ostatními.

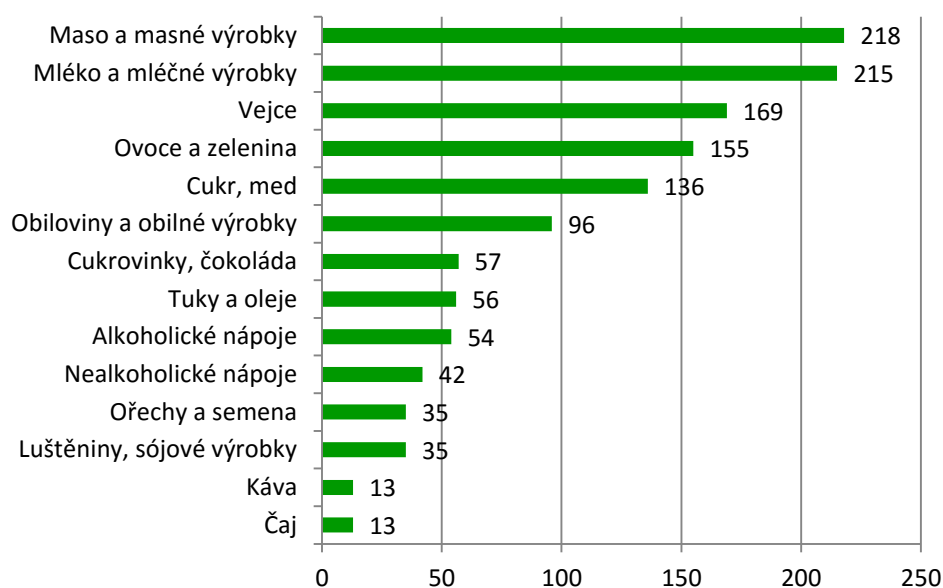
Graf 12: Preference potravin českého původu

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti, kteří uvedli, že upřednostňují potraviny českého původu, byli dále dotázáni na kategorie výrobků, u nichž dávají přednost právě potravinám českého původu (viz Graf 13). Respondenti mají jednoznačně zájem o české maso a masné výrobky a mléko a mléčné výrobky (cca 215 respondentů). Česká vejce či ovoce a zeleninu upřednostňuje okolo 160-ti respondentů. Nejméně respondenti upřednostňují český původ u kávy a čaje, což je dáno i tím, že v České republice těžko najdeme pěstitele těchto potravin, ale jen jejich výrobce.

Graf 13: Preferované kategorie potravin českého původu

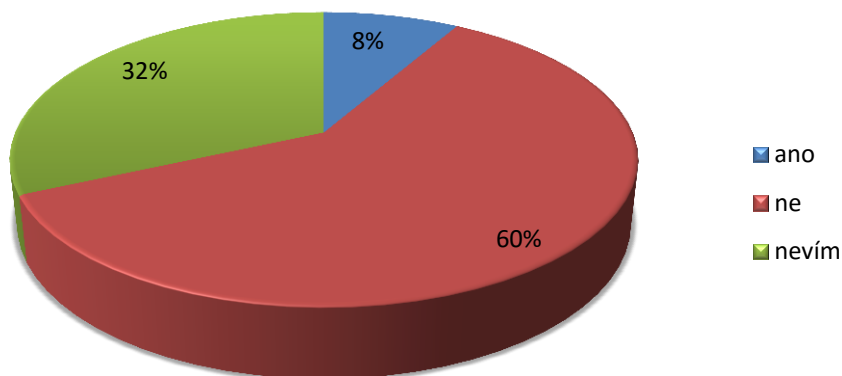

Zdroj: Vlastní zpracování

8) Garantuje dle Vašeho názoru označení „Vyrobeno v ČR“ na obalu potraviny také původ surovin z ČR? (R=300)

Další graf 14 nám ukazuje, že více než polovina respondentů (60 %) si nemyslí, že nápis „Vyrobeno v ČR“ značí i původ surovin dané potraviny. Dalších 32 % *neví* a 8 % respondentů odpovědělo *ano*. Z tohoto lze usoudit, že 40 % respondentů není dostatečně informováno o významu nápisu na potravinách.

Graf 14: Vyjádření, zda „Vyrobeno v ČR“ na potravině označuje i původ surovin

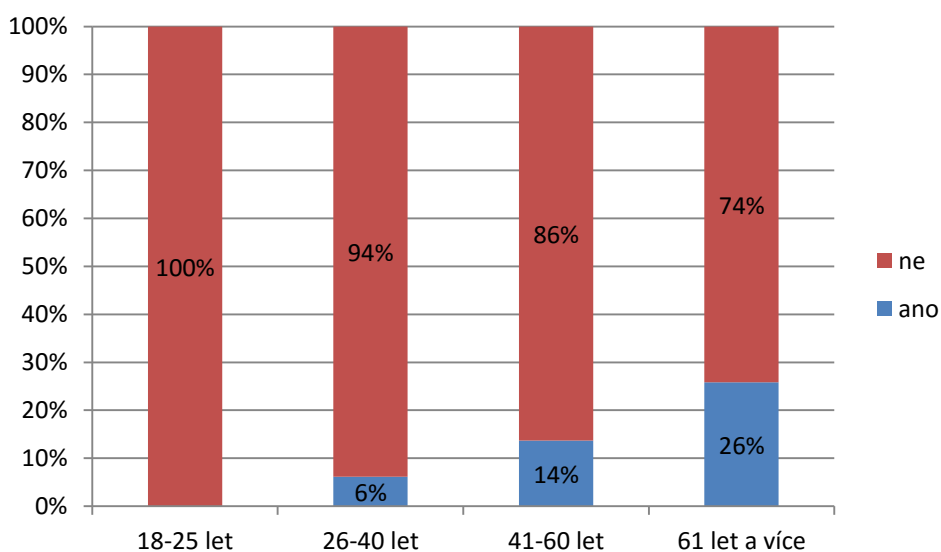

Zdroj: Vlastní zpracování

9) Je pro Vás dostačující informací o původu potraviny: „Vyrobeno v EU“? (R=300)

Z grafu 15 je jasné, že respondenti shledávají označení obecným nápisem „Vyrobeno v EU“ jako nedostatečné a rádi by znali konkrétní zemi výroby produktu. Procento těch, kterým toto stačí, stoupá s věkem. I přesto ve věkové kategorii *61 let a více* stačí toto označení jen 26 % dotázaných. V celkovém výsledku bez rozdělení respondentů dle věkových kategorií přijde označení „Vyrobeno v EU“ dostačující jen 14 % respondentů.

Graf 15: Míra dostatečnosti informace o původu potraviny: „Vyrobeno v EU“ dle věku

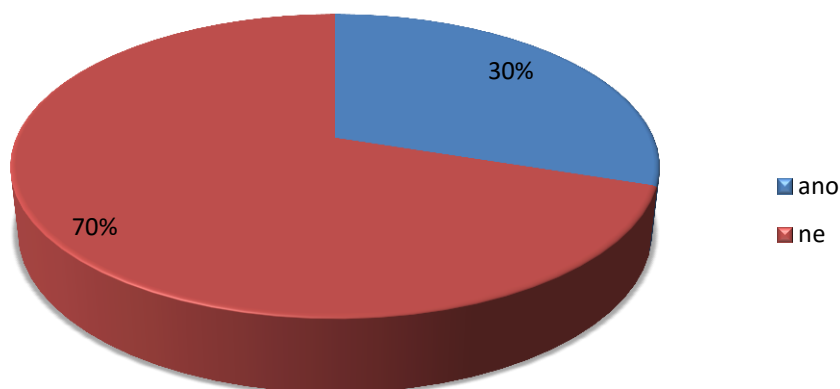

Zdroj: Vlastní zpracování

10) Může být dle vašeho názoru EAN kód dostatečným zdrojem informací o původu potraviny z ČR (resp. jiné zemi původu)? (R=300)

Z tohoto grafu 16 můžeme vidět, že 70 % respondentů neshledává EAN kód za dostatečný zdroj informací o původu potraviny. Zbýlých 30 % však ano.

Graf 16: Hodnocení dostatečnosti informací o původu potraviny z EAN kódu

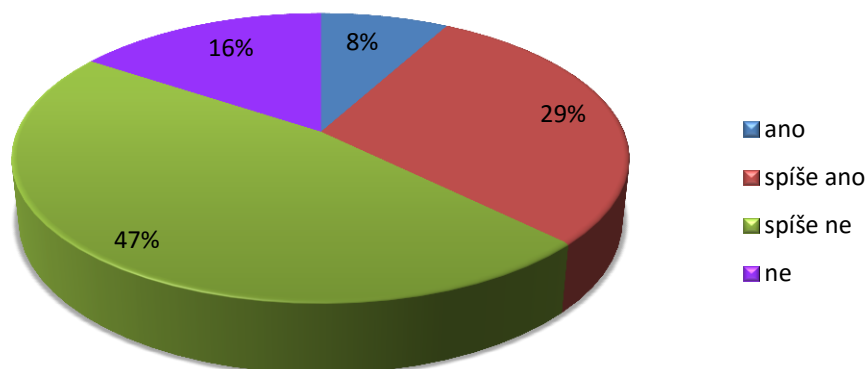

Zdroj: Vlastní zpracování

11) Považujete aktuální způsob označení země původu za dostatečný, zejména z pohledu původu primární složky? (R=300)

Graf 17 nám ukazuje, že 63 % respondentů pokládá značení země původu u primárních složek potravin za nedostatečné. Z toho 47 % pokládá označení za spíše nedostatečné a 16 % za nedostatečné. Pro 37 % respondentů je označení dostatečné. Z toho 29 % pokládá označení za spíše ano a 8 % za ano.

Graf 17: Hodnocení dostatečnosti značení původu primárních složek potravin

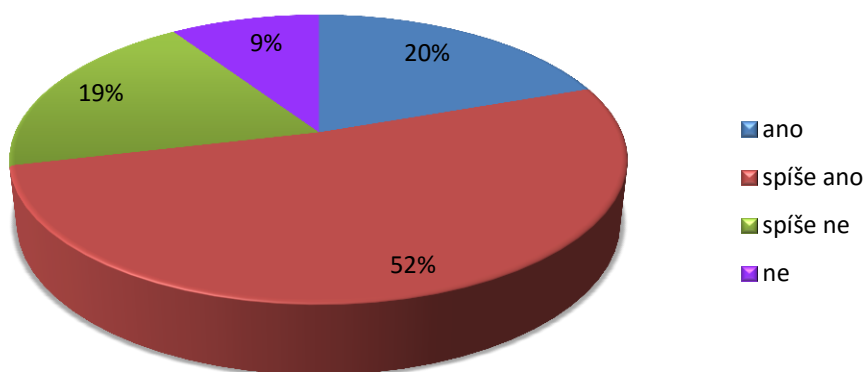

Zdroj: Vlastní zpracování

12) Český původ garantují i značení používaná pro kvalitní regionální produkty, evropská chráněná značení původu a některé národní značky kvality pro potraviny. Preferujete produkty s těmito značkami? (R=300)

Z této otázky jsme se dozvěděli, že 72 % respondentů preferuje produkty s výše uvedenými značkami, z toho 20 % odpovědělo *ano* a 52 % *spíše ano*. Pouze 28 % respondentů nepreferuje produkty s danými značkami před ostatními, přičemž 19 % odpovědělo *spíše ne* a jen 9 % *ne* (viz Graf 18).

Graf 18: Preference produktů s regionálními značkami

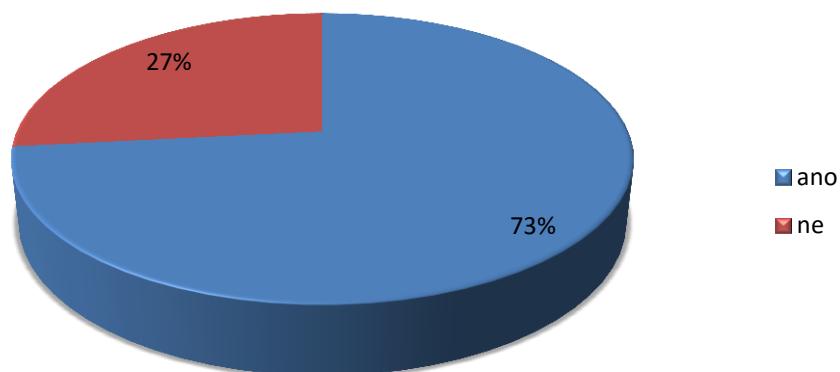

Zdroj: Vlastní práce

13) Chtěli byste znát původ i u vícesložkových potravin jako jsou například uzeniny či jogurty? (R=300)

Graf 19 nám jasně ukazuje, že respondenti chtějí znát původ i u vícesložkových potravin a to celkem 73 % z nich. Zbýlých 27 % respondentů původ u vícesložkových potravin znát nepotřebuje.

Graf 19: Preference znalosti původu vícesložkových potravin

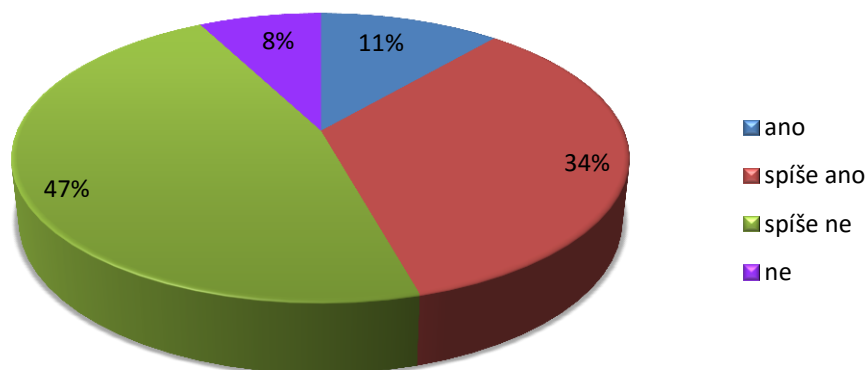

Zdroj: Vlastní zpracování

14) Domníváte se, že je reálné označování původu u vícesložkových potravin z hlediska neustálých změn obalů v závislosti na dodavatelích jednotlivých složek potraviny? (R=300)

Vzhledem k předchozí otázce, kde přibližně tři čtvrtiny (73 %) respondentů chtěli znát původ u vícesložkových potravin, si zde 55 % respondentů nemyslí, že je reálné původ u vícesložkových potravin označovat (47 % *spíše ne* a 8 % *ne*). Zbýlých 45 % respondentů se domnívá, že je toto označování reálné (34 % *spíše ano*, 11 % *ano*), viz Graf 20. Zajímavé je, že i když se více než polovina respondentů domnívá, že takovéto označování potravin je složité a těžko realizovatelné, přesto by chtěli původ u těchto potravin znát.

Graf 20: Reálnost označování původu u vícesložkových potravin

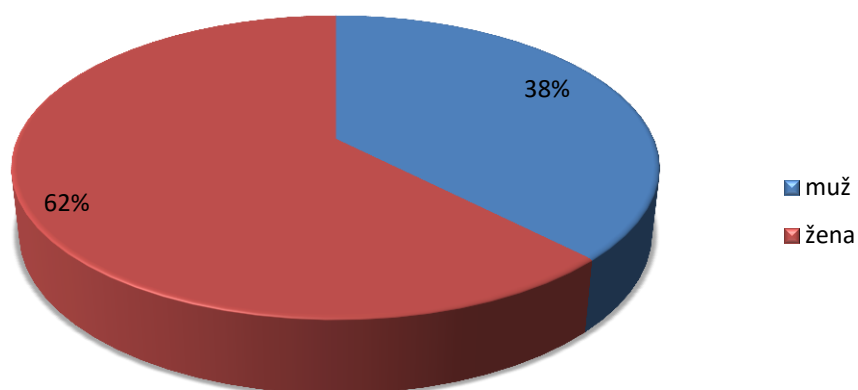
Zdroj: Vlastní zpracování

Další otázky se týkají demografických údajů respondentů.

Pohlaví

Přibližně tři pětiny respondentů tvořily ženy (62 %), zbývající dvě pětiny potom muži (38 %), viz Graf 21.

Graf 21: Pohlaví respondentů

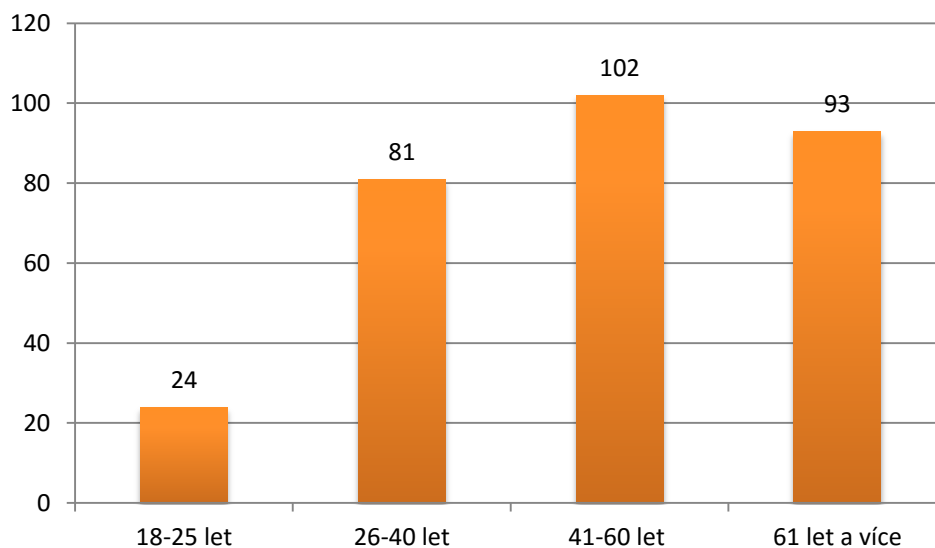

Zdroj: Vlastní zpracování

Věk

Nejvíce dotazovaných respondentů bylo ve věku *41-60 let*, druhou největší skupinou byla věková kategorie *61 let a více*. Nejméně respondentů bylo v kategorii *18-25 let* (viz Graf 22). Počet respondentů v určených věkových kategoriích byl určen na základě výpočtu z dat z Českého statistického úřadu.

Graf 22: Věk respondentů

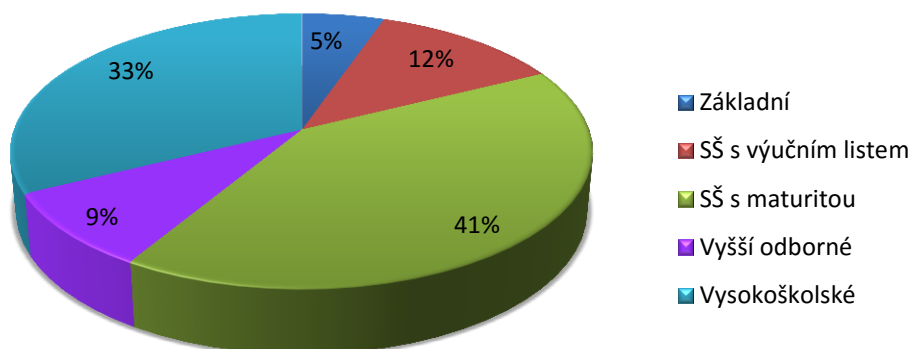

Zdroj: Vlastní zpracování

Dosažené vzdělání

Z grafu 23 můžeme vidět, že nejvíce oslovených respondentů mělo středoškolské vzdělání s maturitou (41 %) a druhou největší kategorií tvořili respondenti s vysokoškolským vzděláním (33 %). Středoškolské vzdělání s výučním listem mělo 12 % respondentů, 9 % vyšší odborné vzdělání a jen 5 % respondentů mělo pouze základní vzdělání.

Graf 23: Dosažené vzdělání respondentů

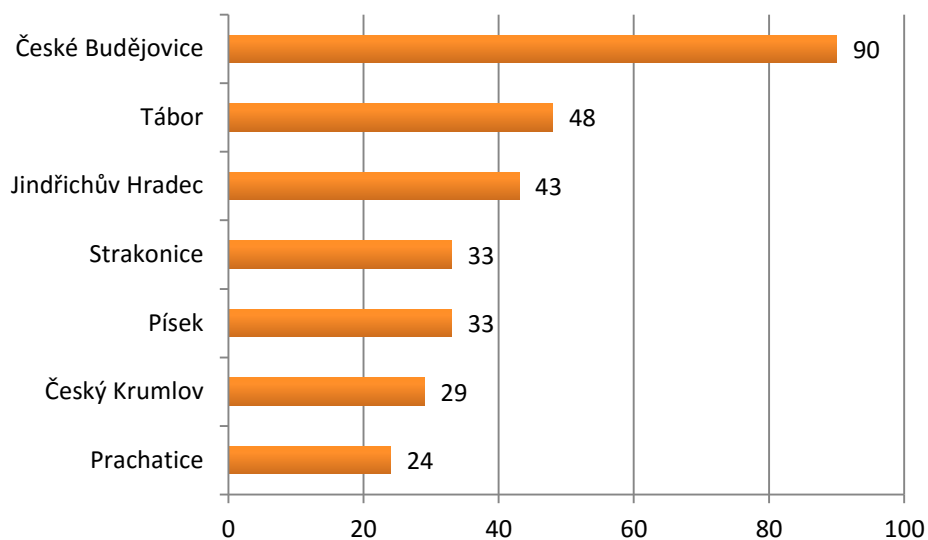
Zdroj: Vlastní zpracování

Okres

Graf 24 ukazuje, že nejvíce respondentů pocházelo z okresu Českých Budějovic (90), což je opět dáno demografickým rozložením obyvatelstva. Nejméně respondentů bylo osloveno v okresu Prachatic (24).

Graf 24: Okres, odkud respondenti pochází

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.2 Vyhodnocení hypotéz

Hypotézy byly vyhodnocovány ve statistickém programu R, pomocí testu proporcionality.

1) Více než 75 % respondentů se zajímá o zemi původu u masa a masných výrobků.

$$H_0: \pi = 0,75$$

$$H_A: \pi > 0,75$$

$$\alpha = 0,05$$

```
> prop.test(233,300,p=0.75,alternative="g")
```

```
1-sample proportions test with continuity correction
data: 233 out of 300, null probability 0.75
X-squared = 1, df = 1, p-value = 0.1587
alternative hypothesis: true p is greater than 0.75
95 percent confidence interval:
 0.7329873 1.0000000
sample estimates:
      p = 0.7766667
```

$p < \alpha$

Na základě mnou pozorovaných dat a na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, zamítáme nulovou hypotézu ve prospěch alternativní. Více než 75 % respondentů se zajímá o původ u masa a masných výrobků, celkem 77,67 %.

2) Více než 75 % respondentů dává přednost potravinám českého původu.

$$H_0: \pi = 0,75$$

$$H_A: \pi > 0,75$$

$$\alpha = 0,05$$

ano<-c(128)

spise.ano<-c(133)

spise.ne<-c(26)

ne<-c(13)

celkem<-sum(*ano*,*spise.ano*,*spise.ne*,*ne*)

kladne<-sum(*ano*,*spise.ano*)

prop.test(*kladne*,*celkem*,*p*=0.75,*alternative*="g")

1-sample proportions test with continuity correction

data: kladne out of celkem, null probability 0.75

X-squared = 22.404, df = 1, p-value = 1.104e-06

alternative hypothesis: true p is greater than 0.75

95 percent confidence interval:

0.8329054 1.0000000

sample estimates:

p = 0.87

p < α

I u druhé hypotézy na základě mnou zjištěných dat zamítáme nulovou hypotézu ve prospěch alternativní s tím, že více než 75 % respondentů dává přednost potravinám českého původu před ostatními, jedná se dokonce o 87 % respondentů.

3) Více než 70 % respondentů by chtělo znát původ i u vícesložkových potravin

$$H_0: \pi = 0,70$$

$$H_A: \pi > 0,70$$

$$\alpha = 0,05$$

```
> ano<-c(220)
```

```
> ne<-c(80)
```

```
> celkem<-sum(ano,ne)
```

```
> prop.test(ano,celkem,p=0.7,alternative="g")
```

1-sample proportions test with continuity correction

data: ano out of celkem, null probability 0.7

X-squared = 0.36, df = 1, p-value = 0.7257

alternative hypothesis: true p is greater than 0.7

95 percent confidence interval:

0.6876549 1.0000000

sample estimates:

p = 0.7333333

p < α

Třetí hypotéza byla na základě testu proporcionality také potvrzena. Nulová hypotéza byla zamítnuta ve prospěch alternativní, neboť více než 70 % respondentů by chtělo znát původ vícesložkových potravin a to konkrétně 73 % z nich.

4.3 Porovnání uskutečněných průzkumů

V této kapitole porovnáme výsledky některých otázek spotřebitelského šetření s výzkumy uvedenými v kapitole 2.3.

Jako první budeme porovnávat průzkum společnosti MasterCard, který zjišťoval, zda spotřebitelé sledují informace o původu potravin. Na tuto otázku jsem se ve svém šetření také zaměřila a s ohledem na různou formulaci možných odpovědí respondentů jsou výsledky podobné. V případě průzkumu společnosti MasterCard odpovědělo 37 % respondentů, že celkově sledují původ potravin. Jen u některých kategorií potravin sleduje původ 40 % respondentů a obvykle nesleduje původ 23 % z dotázaných respondentů. V rámci mého dotazníkového šetření zvolilo první odpověď, tedy sledují původ potravin, 27 % respondentů, 39 % respondentů sleduje původ potravin občas. Spíše původ nesleduje 27 % z nich a vůbec původ nesleduje 7 % mnou dotázaných respondentů. Z toho porovnání je vidět, že výsledky výzkumů se příliš neliší, v součtu převážná většina spotřebitelů alespoň částečně sleduje původ potravin.

Stejná společnost se ptala i na nejméně preferovanou zemi původu potravin, kde 37 % respondentů odpovědělo Polsko. Tato země se ukázala jako nejméně oblíbená i v případě mého šetření, kde ji uvedlo 43 % respondentů. Jako druhá nejméně oblíbená země byla uvedena Ukrajina (14 %), kdežto mnou oslovení respondenti uvedli Čínu (13 %). Žádným zemím se dle průzkumu MasterCard nevyhýbá 19 % respondentů a v mém šetření tuto odpověď zvolilo 11 % respondentů.

Výzkum provedený společností BEUC se zabýval i tím, zda spotřebitelům stačí informace „Vyrobeno v EU“. Průměrně 63 % respondentů by raději znalo konkrétní zemi, z které potravina pochází, dalších 26 % by rádo znalo přímo region a jen cca 8 % respondentů shledává tuto informaci za dostačující. Zbylé 2 % respondentů původ potravin nezajímá a 1 % z nich neví. V mém šetření tato informace stačí 14% respondentů a zbylých 86 % ji shledává za nedostatečnou.

5 Závěr

Potraviny jsou součástí našeho života stejně dnes, jako před mnoha lety. Významným rozdílem je však dostupnost potravin. S rozvojem zahraničního obchodu a nástupem různých obchodních řetězců na trh, si dnes můžeme v obchodech koupit téměř vše z celého světa. I proto je důležité mít správně vymezená legislativní pravidla, která určují minimální kvalitu prodávaných potravin a způsob jejich označování.

Cílem mé práce v literární rešerši bylo seznámit spotřebitele s legislativou týkající se označování země původu na potravinách a současnými změnami, které v této oblasti probíhají. Dále byly v práci popsány způsoby identifikace země původu z obalu potravin se zaměřením především na značky kvality. Díky nim se může spotřebitel lépe orientovat v zjištění původu, především u potravin pocházejících z České republiky.

V první části praktické práce byl proveden orientační průzkum značení původu u vybraného sortimentu ve vybraných maloobchodních jednotkách. Z potravin s povinnou deklarací země původu byl vybrán strouhaný kokos, u kterého byly všechny nabízené produkty řádně označeny. Z dobrovolně značených produktů byl zvolen rajčatový protlak, káva, čerstvé mléko, máslo, cukr a kakao. Nejčastěji byl zemí původu označován rajčatový protlak. Další v pořadí by bylo mléko a máslo, neboť kromě několika produktů s přímým označením země původu byly výrobky spíše označeny vlajkou či nápisem evokujícím český původ. Pomyslnou čtvrtou příčku by obsadil cukr. Země původu byla uváděna především u třtinového cukru. Klasický bílý cukr většinou označení neměl. Nejhůře v průzkumu dobrovolného značení původu dopadla káva a kakao.

Druhá část praktické práce byla zaměřena na spotřebitelské šetření, z kterého bylo zjištěno, že 66 % respondentů se zajímá o původ potravin a 61 % z nich ovlivňuje země původu při nákupu potravin. Zemí, kterou respondenti shledávají za nejméně důvěryhodnou z hlediska produkce kvalitních potravin je Polsko (189 respondentů) a druhou nedůvěryhodnou zemí je Čína (58 respondentů). Jen 46 respondentů neshledává žádnou zemi za nedůvěryhodnou. Také bylo zjištěno, že respondenti nejvíce sledují původ u masa a masných výrobků a také u mléka a výrobků z něj. Původ sledují i u ovoce a zeleniny a u vajec. Mléko a mléčné výrobky nepatří mezi potraviny s povinným označením původu a právě u těchto výrobků by tuto povinnost respondenti uvítali nejvíce. Potraviny českého původu upřednostňuje 87 % respondentů

a to především u těchto čtyř druhů potravin (maso, mléko a jejich výrobky, vejce a ovoce a zelenina).

Pomocí několika otázek byla zjišťována základní znalost spotřebitelů o informacích uváděných na potravinách. To, že EAN kód není zdrojem informace o původu potravin, si správně myslí 70 % respondentů. U tvrzení „Vyrobeno v ...“ zná správně více než polovina (60 %) respondentů, že nemusí určovat původ potravin. Ostatní respondenti buď nevědí (32 %), nebo si dokonce automaticky spojují místo výroby s místem původu (8 %). Na některých potravinách, především u směsí, nalezneme označení „Vyrobeno v EU“. Tuto informaci považuje 86 % respondentů za nedostačující. Respondenti si také myslí, že informace o původu primární složky potravin jsou nedostatečné a 73 % z nich by chtělo znát původ surovin u vícesložkových potravin, i když si více než polovina nemyslí, že je značení původu u vícesložkových potravin reálné. Všechny tři stanovené hypotézy byly potvrzeny.

Závěrem lze tedy říct, že spotřebitele zajímá původ potravin, které konzumují a u základních potravin dávají přednost těm, které pochází z České republiky. Ovšem takovéto potraviny spíše než v obchodních řetězcích koupíme na farmářských trzích nebo v menších specializovaných prodejnách.

Současným trendem je rozšiřování okruhu povinně značených potravin pro lepší informovanost spotřebitelů a snadnější dohledání potravin. Uvádění země původu by nemělo v celkovém důsledku přinášet vyšší náklady pro výrobce a více práce pro dozorové orgány, které označení původu u zákonem stanovených potravin kontrolují. Především by mělo poskytnout spotřebiteli důležitou informaci pro zodpovědný výběr potravin. Spotřebitelé preferující potraviny s deklarovanou zemí původu mohou vybírat z potravin, které jsou takto dobrovolně značeny, resp. nesou některou ze značek související se zemí původu.

I. Summary and keywords

Groceries have always been a part of our lives. Only the accessibility of the groceries has rapidly changed. With the development of the foreign trade and the arrival of various retail chains on the market, nowadays we can get in various stores almost anything from all around the world. That is why it is essential to have well-defined legal rules that specify a minimum quality of the sold groceries and the method of their labelling.

The aim of the my work in the review was to educate consumers on the legislation concerning the indication of the country of origin on the product labels and with the current changes that take place in this area. Furthermore, methods of identifying the country of origin on food packaging were described, with focusing primarily on the brand quality. Due to the labels, consumers can easily identify the origin of the product, especially by those originating in the Czech Republic.

In the first part of the practical research was focused on a brief survey of the indication of the country of origin on the labels by a certain range of selected retail units. As a representative of the food group for which the indication of the country of origin is compulsory the grated coconut was chosen. All of the offered products are properly labelled. From the voluntarily labelled products were chosen the following: tomato puree, coffee, fresh milk, butter, sugar and cocoa. The country of origin was the most frequently mentioned on tomato puree labels. Next in order would be milk and butter, because, except for a few products with a direct indication of the country of origin, the products were labelled with a flag or a sign evoking the Czech origin. Next in a row would be sugar. The country of origin was mentioned primarily on the packages of cane sugar. The classic white sugar was mostly not marked. The least frequent in the survey of voluntary indication of the country of origin on the labels was coffee and cocoa.

The second part of the practical research was focused on the consumer survey. The results show that 66% of the respondents are interested in the origin of food and 61% of them are influenced by the country of origin of the desired product during the purchase. Poland (189 respondents) was found as the least credible country of origin in terms of food production quality. In the question of credibility Poland is followed by China (58 respondents). Only 46 respondents do not consider any country for noncredible. It was

also discovered that most respondents monitor the origin of the meat and meat products, and also for milk and dairy products. They also monitor the origin of fruit and vegetables and eggs. Milk and dairy products are not among the groceries with mandatory indication of origin. However, exactly by these products the respondents would appreciate the indication of the origin. Food of the Czech origin is preferred by 87% of respondents, especially in the case of those four kinds of food (meat, milk and their products, eggs and fruit and vegetables).

The consumer's understanding of the information provided on the food labels was analysed using a short questionnaire. That the EAN code is not a source of information about food origin correctly answered 70% of the respondents. What the statement "Made in ..." stands for knows correctly more than a half (60%) of respondents, (it does not necessary determine the food origin). Other respondents either do not know (32%), or even automatically connect the place of production with the place of origin (8%). On certain food labels, particularly in mixtures, the label "Made in EU" could be found. This information is insufficient for 86% of the respondents. The respondents also think that information about the origin of the primary food ingredient is insufficient and 73% of them would like to know the origin of the raw materials of multicomponent foodstuffs, although more than a half of them does not think that labelling of the origin of multicomponent food is real. All of the three hypotheses were confirmed.

In conclusion we can say that consumers are interested in the origin of the food they eat. By the basic groceries is preferred when it comes from the Czech Republic. However, these food products could be purchased rather on the farmers 'markets in small specialty stores than in huge supermarket chains.

The current trend is to expand the circle of compulsorily labelled foods. It helps the consumers to better understand the information and the traceability of food gets easier. The overall consequence of this could not bring higher costs for producers, and more work for the supervising authorities, which control the country of origin with statutory food. Therefore it should be provide to consumer the significant information for responsible choice of groceries. Consumers preferring groceries with a declared country of origin can choose from products that are marked voluntarily, i.e. have any of brand following the country of origin.

Key words: food, country of origin, consumer survey

II. Seznam použité literatury

Babička, L. (2012) *Průvodce světem potravin*. Praha: Ministerstvo zemědělství

Příkrylová, J., Jahodová H. a Štrach, P. (2014) *Význam země původu zboží v marketingové komunikaci*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. s. 188-195, 8 s

Zákon č. 110/1997 Sb, o potravinách a tabákových výrobcích

Internetové zdroje

Asociace regionálních značek (2014) *Asociace regionálních značek mění logo*. Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/arz/cs/aktuality/detail/356/asociace-regionalnich-znacek-meni-logo>

Asociace regionálních značek (n. d.) *Jak získat značku*. Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/sumava/cs/pro-vyrobce/page/1/jak-ziskat-znacku>

Asociace regionálních značek (n. d.) *O asociaci*. Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/arz/cs/o-nas/>

Asociace regionálních značek (n. d.) *Základní informace*. Dostupné z: <http://www.regionalni-znacky.cz/arz/cs/pro-vyrobce/page/4/zakladni-informace>

Australian Competition & Consumer Commission, (n. d.) *Country of origin*, Dostupné z: <https://www.accc.gov.au/consumers/groceries/country-of-origin>

Barcode island (2006) *UPC-A symbology*. Dostupné z: <http://www.barcodeisland.com/ean13.phtml>

BEUC (2013 leden) *Where does my food come from?* Dostupné z: <http://www.beuc.eu/publications/2013-00043-01-e.pdf>

Bezpečnost potravin (n. d.) *Informační centrum bezpečnosti potravin*. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz>

Bezpečnost potravin (2012) *Kvalita potravin*. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/kvalita-potravin.aspx>

Bezpečnost potravin (2012) *Označování potravin*. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/oznacovani-potravin2.aspx>

Burza, M. (2011, únor 8) *České zboží poznáte podle čárového kódu, radí e-mail. Není to pravda*. Dostupné z: http://hobby.idnes.cz/carovy-kod-a-puvod-vyrobku-d0a/hobby-domov.aspx?c=A110207_123403_hobby-domov_bma

Caklová, I., (2014, březen 7) *Pravidla pro udělení značky „Český výrobek – garantováno Potravinářskou komorou ČR“*. Dostupné z: <http://foodnet.cz/polozka/?jmeno=Dokumentace+zna%C4%8Dky+&id=36941>

Český statistický úřad (2015, říjen 1) *Demografická ročenka České republiky – 2014*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-ceske-republiky-2014>

Česká tisková kancelář (2015, leden 16) *Potravinářská inspekce může kontrolovat i restaurace*. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/potravinarska-inspekce-muze-kontrolovat-i-restaurace-jednu-uz-zavrela-1153876>

Český výrobek (n. d.) *Idea & logo*. Dostupné z: <http://www.ceskyvyrobek.eu/kategorie/idea-logo>

European commission (2013, červenec 10) *Study on the application of rules on voluntary origin labelling of foods and on the mandatory indication of country of origin or place of provenance of meat used as an ingredient*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/food/safety/docs/labelling_legislation_fcec_labelling_part_b_en.pdf

Evropská komise (2008) *Zveřejnění žádosti o zápis podle čl. 6 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:016:0014:0022:CS:PDF>

Evropská komise (2015, květen 20) *ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ o povinném uvádění země původu nebo místa provenience pro nezpracované potraviny, jednosložkové produkty a složky, které tvoří více než 50 % potraviny*. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com\(2015\)0204_/com_com\(2015\)0204_cs.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com(2015)0204_/com_com(2015)0204_cs.pdf)

Farmářské-vejce (n. d.) *Vybíráme vejce*. Dostupné z: <http://www.farmarske-vejce.cz/cz/m/neni-vejce-jako-vejce/>

Frček, V. (2007, duben 11) *Tisková zpráva*. Dostupné z: https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fzpravy%2Fpkp%2Fzpravodajstvi%2F1246723034250.pdf

Havel, P. (2015, únor 19) *Brusel mele maso. Nová iniciativa europoslanců hrozí zdražit masné výrobky*. Dostupné z: <http://hlidacipes.org/co-konzerva-to-unikat-nova-iniciativa-evroposlancu-hrozi-zdrazit-masne-vyrobky/>

Hegerová, A. (2016) *Odpověď: Žádost o poskytnutí informací*.

Horáček, F. (2014, leden 21) *Nejpoužívanější značky kvality potravin v Česku*. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/loga-na-potravinach-04c-/ekonomika.aspx?c=A140107_114302_ekonomika_fih

Jen to dobré (2014, únor 17) *ZTS, CHOP, CHZO. Unie chrání tradiční a místní výrobky*. Dostupné z: <http://www.jentodobre.cz/?p=5551>

Kučera, P. (2015, prosinec 21) *Konec českých potravin z Polska. Pravidla pro označení původu se zpřísní, rozhodla vláda*. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/konec-ceskych-potravin-z-polska-pravidla-pro-oznaceni-puvodu/r~c77ea654a7d511e5bfa90025900fea04/>

Ministerstvo zemědělství (2016, únor) *Zprávy z Ministerstva zemědělství*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/445450/Zpravy_z_MZe_02_2016.pdf

Ministerstvo zemědělství (2012, březen 19) *Identifikační označení výrobků živočišného původu*, Dostupné z: [http://www.bezpecnostpotravin.cz/identifikacni-oznaceni-vyroбку-zivocisneho-puvodu-\(oval\).aspx](http://www.bezpecnostpotravin.cz/identifikacni-oznaceni-vyroбку-zivocisneho-puvodu-(oval).aspx)
[http://www.bezpecnostpotravin.cz/identifikacni-oznaceni-vyroбку-zivocisneho-puvodu-\(oval\).aspx](http://www.bezpecnostpotravin.cz/identifikacni-oznaceni-vyroбку-zivocisneho-puvodu-(oval).aspx)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a evidence skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456152769126&uri=CELEX:32000R1760>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456152989033&uri=CELEX:32011R1169>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1379/2013 ze dne 11. prosince 2013 o společné organizaci trhů s produkty rybolovu a akvakultury a o změně nařízení Rady (ES) č. 1184/2006 a (ES) č. 1224/2009 a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 104/2000. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456153172027&uri=CELEX:32013R1379>

Nařízení Komise (ES) č. 589/2008 ze dne 23. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o obchodní normy pro vejce. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456153326399&uri=CELEX:32008R0589>

Nařízení Komise (ES) č. 607/2009 ze dne 14. července 2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o chráněná označení původu a zeměpisná označení, tradiční výrazy, označování a obchodní úpravu některých vinařských produktů. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456153430411&uri=CELEX:32009R0607>

Nařízení Komise (ES) č. 1221/2008 ze dne 5. prosince 2008, kterým se s ohledem na obchodní normy mění nařízení (ES) č. 1580/2007, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 2200/96, (ES) č. 2201/96 a (ES) č. 1182/2007 v odvětví ovoce a zelenin. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456153614321&uri=CELEX:32008R1221>

Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992R2913:20070101:cs:PDF>

Nařízení Rady (ES) č. 509/2006 ze dne 20. března 2006 o zemědělských produktech a potravinách, jež představují zaručené tradiční speciality. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456153827723&uri=CELEX:32006R0509>

Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456153890289&uri=CELEX:32006R0510>

Poche, M. (2015, únor 7) *Poche (ČSSD): Povinné označování země původu masa u masných výrobků nepodpořím*. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Poche-CSSD-Povinne-oznacovani-zeme-puvodu-masa-u-masnych-vyrobku-nepodporim-360756>

Potravinářská komora ČR (2012n . d.) *Akce*. Dostupné z: <http://www.foodnet.cz/slozka/?jmeno=Akce&id=775>

Potravinářská komora ČR (2012) *Značka „Český výrobek“*. Dostupné z: <http://foodnet.cz/slozka/?jmeno=Zna%C4%8Dka+%22%C4%8Cesk%C3%BD+v%C3%BDrobek%22&id=1086>

Potraviny na pranýři (n. d.) *Potraviny*. Dostupné z: <http://www.potravinynapranryri.cz/Search.aspx?scategory=2&lang=cs&design=default&archive=actual&listtype=tiles>

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 29/2012 ze dne 13. ledna 2012 o obchodních normách pro olivový olej. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456154016077&uri=CELEX:32012R0029>

Prováděcím nařízením Komise (EU) č. 1337/2013 ze dne 13. prosince 2013, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011, pokud jde o uvádění země původu nebo místa provenience u čerstvého, chlazeného a zmrazeného vepřového, skopového, kozího a drůbežího masa. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456154344779&uri=CELEX:32013R1337>

Regionální potravina (2009, prosinec 25) *Systém chráněných zeměpisných označení*. Dostupné z: <http://www.regionalnipotravina.cz/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni/>

Regionální potravina (n. d.) *Značka Regionální potravina oceňuje ty nejlepší výrobky z každého kraje*. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu>

Retail News (2016, leden 18) *Původ potravin sleduje většina Čechů*. Dostupné z: <http://retailnews.cz/aktualne/puvod-potravin-sleduje-vetsina-cechu/>

Směrnice Rady 2001/110/ES ze dne 20. prosince 2001 o medu. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456154238494&uri=CELEX:32001L0110>

Státní veterinární správa (n. d.) *Informace o potravinovém řetězci*. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/verejne-zdravi/informace-o-potravinovem-retezci/>

Státní veterinární správa (n. d.) *O Státní veterinární správě*. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/zakladni-informace/>

Státní veterinární správa (n. d.) *Potraviny s chráněným označením*. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/potraviny-s-chranenym-nazvem/>

Státní veterinární správa (n. d.) *Povinné označování původu u masa*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/svs/portal/verejne-zdravi/povinne-oznacovani-puvodu-u-masa/#_ftn8

Státní veterinární správa (2016, únor 26) *Státní veterinární správa udělila Včelpu pokutu 1,2 milionu Kč*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/svs/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2016_statni-veterinari-sprava-udelila-pokutu.html

Státní zemědělský intervenční fond (n. d.) *O nás*. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/o-nas>

Státní zemědělský intervenční fond (n. d.) *Podpora kvalitních potravin*. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/kvalitni-potraviny>

SZPI (n. d.) *Vítejte*. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/default.aspx>

III. Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulky

Tabulka 1: Počty respondentů dle okresu a věkové skupiny	32
--	----

Obrázky

Obrázek 1: Etiketa masa	12
Obrázek 2: Kód na vejci	14
Obrázek 3: Ukázka výrobků s klamavým označením původu	22
Obrázek 4: EAN kód.....	23
Obrázek 5: Označení živočišného původu potravin	24
Obrázek 6: Logo Regionální potravina.....	25
Obrázek 7: Logo Český výrobek – garantováno PK ČR.....	26
Obrázek 8: Logo Asociace regionálních značek.....	26
Obrázek 9: Logo Český výrobek	27
Obrázek 10: Logo Klasa	27
Obrázek 11: Ochranné známky pro Chráněné označení původu a Chráněné zeměpisné označení	28
Obrázek 12: Ochranná známka - Zaručená tradiční specialita	29
Obrázek 13: Logo Česká potravina	30
Obrázek 14: Strouhaný kokos Dr. Ensa.....	33
Obrázek 15: Rajčatový protlak Giana.....	34
Obrázek 16: Káva Mokate a Marila.....	35
Obrázek 17: Mléko Madeta a Olma.....	36
Obrázek 18: Máslo Tesco a Madeta	37
Obrázek 19: Cukr Sweet family a TTD	38

Obrázek 20: Kakao Avita a Orion	39
---------------------------------------	----

Grafy

Graf 1: Jak přesné informace by spotřebitelé chtěli znát o „původu“ potravin na etiketách.....	17
Graf 2: Jak důležité je pro spotřebitele u zpracovaného masa znát místo, kde bylo zvíře chováno nebo zpracováno do konečného produktu.....	18
Graf 3: Vyjádření zájmu spotřebitelů o původ potravin	19
Graf 4: Míra neoblíbenosti země původu výrobků u spotřebitelů	19
Graf 5: Zájem o původ potravin	40
Graf 6: Zájem o původ potravin dle věku respondentů	41
Graf 7: Sledování země původu potravin při nákupu	42
Graf 8: Důvěra v označení země původu potravin	42
Graf 9: Sledování země původu dle kategorií potravin	43
Graf 10: Další výrobky, u kterých by respondenti chtěli znát původ	44
Graf 11: Nedůvěryhodné země z hlediska produkce kvalitních potravin.....	45
Graf 12: Preference potravin českého původu.....	45
Graf 13: Preferované kategorie potravin českého původu.....	46
Graf 14: Vyjádření, zda „Vyrobena v ČR“ na potravině označuje i původ surovin	47
Graf 15: Míra dostatečnosti informace o původu potraviny: „Vyrobena v EU“ dle věku	47
Graf 16: Hodnocení dostatečnosti informací o původu potraviny z EAN kódu.....	48
Graf 17: Hodnocení dostatečnosti značení původu primárních složek potravin	48
Graf 18: Preference produktů s regionálními značkami	49
Graf 19: Preference znalosti původu vícesložkových potravin	50
Graf 20: Reálnost označování původu u vícesložkových potravin.....	50

Graf 21: Pohlaví respondentů	51
Graf 22: Věk respondentů.....	52
Graf 23: Dosažené vzdělání respondentů	52
Graf 24: Okres, odkud respondenti pochází	53

IV. Přílohy

Příloha 1: Náklady a přínosy různých scénářů uvádění původu

Scénáře		Dopad na spotřebitele na základě studie FCEC	Hospodářské dopady na základě studie FCEC
Scénář 1 – zachování dobrovolného označování původu	Náklady	Není zaručeno, že spotřebitelům budou systematicky poskytovány informace o původu zboží	Dodatečné provozní náklady by byly omezeny na minimum Omezená administrativní zátěž pro podniky a orgány veřejné správy Nulové nebo omezené zvýšení cen
	Přínosy	Ceny potravin by se udržely na svých stávajících úrovních, s výjimkou případů, kdy se používá dobrovolného označování a původ primární složky se liší. Spotřebitelé, kteří původu zboží nepřikládají žádný zvláštní význam, nebudou muset nést dodatečné náklady související s uváděním původu. Spotřebitelé, kteří chtějí znát původ zboží, se budou moci rozhodnout pro výrobky opatřené těmito informacemi.	Nevedlo by to k segmentaci vnitřního trhu, a proto by obchod uvnitř EU nezaznamenal dopad. Absence dodatečné zátěže by umožnila zachovat konkurenceschopnost provozovatelů potravinářských podniků EU na mezinárodním trhu.
Scénář 2 – povinné označování původu na úrovni EU/mimo EU nebo třetí země	Náklady	Poskytnuté informace o původu by nebyly velmi přínosné z důvodu přílišné obecnosti. Informace mohou vyvolat další otázky ohledně přesnějšího původu potravin, a to i mezi spotřebiteli, kteří takové informace apriorně nepožadovali, což by vedlo k určité frustraci. Dodatečné náklady na uvádění původu se pravděpodobně přenesou na spotřebitele.	Provozovatelé potravinářských podniků by byli vystaveni určitým provozním nákladům kvůli úpravám dodavatelského řetězce a výroby. Pro většinu odvětví se tyto náklady odhadují jako zanedbatelné až mírné u možnosti a) a mírné až vysoké u možností b) a c). Dodatečná administrativní zátěž pro podniky a orgány veřejné správy, ale nižší než v případě scénáře 3
	Přínosy	Zaručuje, že spotřebitelům budou systematicky poskytovány informace o původu zboží. Mohlo by být vnímáno jako označení jakosti a bezpečnosti potravin.	Pružnější pro dodavatelské postupy ve srovnání se scénářem 3. S uznáním jakosti a bezpečnosti potravin EU by mohlo přispět k lepšímu postavení EU na poli mezinárodního obchodu s potravinami

Scénáře		Dopad na spotřebitele na základě studie FCEC	Hospodářské dopady na základě studie FCEC
Scénář 3 – povinné označování původu na úrovni členský stát / třetí země	Náklady	<p>Dopad na ceny konečných výrobků by byl výrazně vyšší než v případě scénáře 2.</p> <p>To by mohlo mít dopad na rozpočet spotřebitelů vyhrazený na potraviny, neboť mnoho produktů by se ocitlo v oblasti působnosti tohoto právního požadavku</p>	<p>Všem provozovatelům potravinářských podniků by vznikly určité provozní náklady z důvodu zdvojení skladovacích zařízení, fragmentace výrobních procesů, ucelenějšího systému sledovatelnosti a změn v označování.</p> <p>Podle odhadů studie FCEC by se provozní náklady zvýšily o 10 až 15 % u odvětví, která nevyužívají velký počet různých míst původu, toto zvýšení by ale v mnoha případech mohlo dosáhnout až 30 %.</p> <p>Administrativní zátěž pro provozovatele potravinářských podniků a kontrolní orgány by byla vyšší než v případě scénáře 2</p> <p>To by vedlo k větší segmentaci trhu, pokud jde o různá potravinářská odvětví, nacionalizaci potravinářského řetězce a současně nižší konkurenceschopnosti na mezinárodním trhu.</p>
	Přínosy	<p>Zaručuje, že spotřebitelům budou systematicky poskytovány informace o původu zboží.</p> <p>Zvýšení důvěry spotřebitelů, pokud jde o potraviny.</p>	<p>Mohlo by podpořit určitý domácí prodej kvůli upřednostňování domácích potravin.</p>
Scénář 4 – povinné označování původu na nižší úrovni (region)		<p>Neprojevilo se vyšší zájem spotřebitelů ve srovnání se scénářem 3.</p>	<p>Vyšší dopad ve srovnání se scénářem 3.</p>

Zdroj: Evropská komise

Příloha 3: Specifikace CHZO pro České pivo

Tabulka: Kvalitativní parametry „Českého piva“

	Světlý ležák	Tmavý ležák	Světlé výčepní pivo	Tmavé výčepní pivo	Lehké pivo
Původní extrakt mladiny (% hmotnosti)	11,00–12,99	11,00–12,99	8,00–10,99	8,00–10,99	max. 7,99
Alkohol (% objemu)	3,8–6,0	3,6–5,7	2,8–5,0	2,6–4,8	2,6–3,6
Barva (jednotky EBC)	8,0–16,0	50–120	7,0–16,0	50–120	6,0–14,0
Hořké substance (jednotky EBC)	20–45	20–45	16–28	16–28	14–26
pH	4,1–4,8	4,1–4,8	4,1–4,8	4,1–4,8	4,1–4,8
Rozdíl mezi zdánlivým a dosažitelným prokvašením (% rel.)	1,0–9,0	2,0–9,0	1,0–11,0	2,0–11,0	1,0–11,0
Polyfenoly (mg/l)	130–230				

Zdroj: Evropská komise, vlastní zpracování

Zeměpisná oblast:

Hranice oblasti produkce Českého piva jsou vymezeny následovně:

- na jihozápadě Chebská pánev, Český les, Šumava, Blanský les a podhůří Novohradských hor,
- na jihu Třeboňská pánev, jižní okraj Českomoravské vrchoviny a řeky Dyje a Morava za Hodonínem,
- jihovýchodní hranici tvoří západní a severní okraj oblasti chráněné Bílými Karpatami,
- východní hranici vymezené oblasti tvoří západní, severní a jihovýchodní okraj oblasti chráněné Beskydami,
- na západě je daná oblast vymezena řekou Ohře, Mosteckou pánví a řekou Labe po Děčín,
- severozápadní hranici tvoří řeky Ploučnice a Kamenice a Lužické hory,
- severní hranici tvoří Liberecká pánev, jižní svahy Krkonoš, Broumovské hory a jižní svahy Orlických hor,
- severovýchodní hranici tvoří podhůří Kralického Sněžníku, Rychlebské hory a Zlatohorská vrchovina, řeka Opavice k soutoku s Opavou, Opava k soutoku s

Odrů, Odra k soutoku s Olší, Olšek soutoku s Lomnou a Lomná až po oblast chráněnou Beskydami.

Důkaz původu: Každý výrobce piva má seznam dodavatelů všech surovin. Jejich původ lze zjistit z dodacích listů. Navíc je sledovatelnost původu chmele pěstovaného na území České republiky povinná dle zákona č. 97/1996 Sb. Vede se rovněž seznam kupujících konečného produktu. Každé balení produktu obsahuje povinná data o výrobcí a samotném produktu. Tím je zaručeno přesné sledování výrobku. Samotný výrobní proces je pečlivě a přesně kontrolován a údaje o várkách jsou zaznamenávány, aby později mohl být vysledován původ všech surovin pro každou várku vyrobeného Českého piva. Kontrolu dodržování specifikace provádí místní pobočka Státní zemědělské a potravinářské inspekce.

Způsob produkce: Suroviny k výrobě piva:

Slad – světlý druh sladu, zvaný též „plzeňský slad“, vyrobený z jarního dvouřadého ječmene. Odrůdy ječmene pro výrobu sladu jsou odvozeny od kultivovaných odrůd schválených Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí v Brně a doporučených Výzkumným ústavem pivovarským a sladařským, a.s. v Praze pro výrobu Českého piva (celkové údaje kongresní sladiny viz tabulka níže). Současné světové a evropské požadavky na kvalitu pivovarského ječmene dávají přednost odrůdám s vysokou enzymatickou aktivitou, vysokým obsahem extraktu a vysokými hodnotami konečného prokvašení. Na druhé straně je pro České pivo charakteristická nižší úroveň proteolytické a cytolitické modifikace a míra prokvašení způsobující přítomnost zbytkového extraktu. Na tomto základě byly stanoveny základní parametry, které odrůdy vhodné pro České pivo musí mít.

Český chmel a vyráběné chmelové produkty – používají se zejména odrůdy pěstované ve vybraných oblastech těchto určených území – 1) Žatecká oblast, 2) Ústěcká oblast, 3) Tršická oblast. Chmel roste na hlinitých nebo jílovito-hlinitých půdách; pro žatecký region jsou typické permské červené půdy. Nejpriznivější průměrná roční teplota pro pěstování chmele je 8 až 10 °C. Chmel je zcela specifický a liší se od chmele pěstovaného ve světě, zejména svým poměrem alfa a beta hořkých kyselin. Zatímco u běžně pěstovaných odrůd tento poměr obvykle činí 2,5:1, poměr u odrůd pěstovaných v této oblasti činí v průměru 1:1,5. Další charakteristickou vlastností odlišnou od jiných druhů chmele je obsah beta-farnesenu, jehož obsah činí 14–20 %

všech esenciálních olejů. Odrůdy chmele kultivované a pěstované na daném území a obecně všechny odrůdy chmele pro výrobu Českého piva musejí být schvalovány kontrolními orgány a doporučeny Výzkumným ústavem pivovarským a sladařským, a.s.

Voda – pro výrobu Českého piva se používá voda z místních zdrojů. Tvrdost vody používané pro vaření piva je hodnocena jako měkká až polotvrdá.

Pivovarské kvasnice – kmeny kvasinek využívané pro takzvané spodní kvašení (*Saccharomyces cerevisiae subsp. uvarum*), které jsou vhodné pro výrobu Českého piva a které zajišťují rozdíl mezi zdánlivým a dosažitelným prokvašením dle této specifikace. Nejčastěji jsou používány kmeny č. 2, 95, 96, které jsou uloženy ve Sbírce reprodukčních kmenů pivovarských kvasinek Výzkumného ústavu pivovarského a sladařského, a.s. pod registračním číslem RIBM 655, a jsou dostupné všem producentům Českého piva.

Označování: Označení „České pivo“ tvoří součást prodejní značky na hlavní etiketě výrobku. Nic ve specifikaci „Českého piva“ nemá za cíl zamezit odkazům na výrobu piva v České republice u piv, která nejsou kvalifikována jako „České pivo“ v souladu s národními a komunitárními požadavky. Tyto odkazy by však neměly tvořit součást prodejní značky na hlavní etiketě těchto piv. Odkazy na „CHZO“, „chráněné zeměpisné označení“ a odpovídající komunitární symbol musejí být jasně spojeny s termínem „České pivo“ a nesmějí vzbuzovat dojem, že ostatní termíny na etiketě jsou registrovány. (Evropská komise, 2008)

Příloha 4: Dotazník – Deklarace země původu potravin

Dobrý den, jsem studentkou Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Zpracovávám diplomovou práci na téma Deklarace země původu potravin, tímto bych Vás chtěla požádat o spolupráci s vyplněním následujícího dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a Vaše údaje budou použity pro účely této diplomové práce. Předem děkuji za Vaši ochotu a spolupráci.

1) Zajímáte se o původ potravin?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne (přejděte na otázku č.6)

2) Ovlivňuje Vás při nákupu země původu potravin?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

3) Důvěřujete označení země původu na obalech, tj. že výrobek opravdu pochází z deklarované země?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

4) U kterých kategorií potravin sledujete zemi původu? Lze uvést více možností

- Alkoholické nápoje
- Cukr, med
- Cukrovinky, čokoláda
- Čaj
- Káva
- Luštěniny, sójové výrobky
- Maso a masné výrobky
- Mléko a mléčné výrobky
- Nealkoholické nápoje
- Obiloviny a obilné výrobky
- Ořechy a semena
- Ovoce a zelenina
- Tuky a oleje
- Vejce
- Jiné, uveďte .....

Zde můžete uvést konkrétní produkty, u kterých sledujete zemi původu.

.....
.....

5) Evropská legislativa vyžaduje povinné označení země původu u těchto produktů: hovězí, vepřové, skopové, kozí a drůbeží maso, vejce, med, ryby, ovoce a zelenina a extra panenský a panenský olivový olej, u ostatních je dobrovolnou záležitostí. U kterých produktů by vás země původu dále zajímala?

.....
.....

6) Které země považujete za nedůvěryhodné z pohledu produkce kvalitních, resp. bezpečných potravin?

.....
.....

7) Upřednostňujete potraviny českého původu?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Pokud ano, jaké? Lze uvést více možností

- Alkoholické nápoje
- Cukr, med
- Cukrovinky, čokoláda
- Čaj
- Káva
- Luštěniny, sójové výrobky
- Maso a masné výrobky
- Mléko a mléčné výrobky
- Nealkoholické nápoje
- Obiloviny a obilné výrobky
- Ořechy a semena
- Ovoce a zelenina
- Tuky a oleje
- Vejce
- Jiné, uveďte .....

8) Garantuje dle Vašeho názoru označení „Vyrobeno v ČR“ na obalu potraviny také původ surovin z ČR?

- Ano
- Ne
- Nevím

9) Je pro Vás dostačující informací o původu potraviny: „Vyrobeno v EU“?

- Ano
- Ne

10) Může být dle vašeho názoru EAN kód dostatečným zdrojem informací o původu potraviny z ČR (resp. jiné zemi původu)?

- Ano
- Ne

11) Považujete aktuální způsob označení země původu za dostatečný, zejména z pohledu původu primární složky?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

12) Český původ garantují i značení používaná pro kvalitní regionální produkty, evropská chráněná značení původu a některé národní značky kvality pro potraviny. Preferujete produkty s regionálními značkami?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

13) Chtěli byste znát původ i u vícesložkových potravin jako jsou uzeniny či jogurty?

- Ano
- Ne

14) Domníváte se, že je reálné označování původu u vícesložkových potravin z hlediska neustálých změn obalů v závislosti na dodavatelích jednotlivých složek potraviny?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Pohlaví

- Muž
- Žena

Věk

- Méně než 18
- 18-25
- 26-40
- 41-60
- 61 – více

Dosažené vzdělání

- Základní
- Vyučen
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Okres

- České Budějovice
- Český Krumlov
- Jindřichův Hradec
- Písek
- Prachatice
- Strakonice
- Tábor

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha 5: Tabulka potravin, u nichž byl zjištěn klamavý původ

Název potraviny (vč. balení)	Velikost kontrolované šarže	Datum kontroly	Zjištěný nedostatek
Hrušky	14 kg	11.5.2015	hrušky byly označeny ČR, dle dokladu Holandsko
Švestky	35 kg	1.9.2015	švestky byly označeny Makedonie, dle dokladu ČR
Včelí med smíšený lesní	2,85kg	24.6.2015	Uvedená země původu: Slovensko Zjištěný původ: Jižní a Východní Evropa
BIHOPHAR Blüten Honig Cremig BIO - BIO - Květový Med pastový z ekologického zemědělství	1,8kg	2.7.2015	Uvedené země původu: Uhry, Německo, Rumunsko, Bulharsko Zjištěný původ: Východní Evropa (Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko), Mexiko a pravděpodobně Jižní Amerika
KVĚTOVÝ LUČNÍ MED	3,5kg	10.7.2015	Uvedená země původu: ČR Zjištěný původ: Východní Evropa (pravděpodobně Ukrajina)
Med květový	36,9kg	16.10.2015	Uvedená země původu: ČR Zjištěný původ: jihovýchodní Evropa a Čína
LESNÍ MED, MED MEDOVICOVÝ	0,99 kg	15.10.2015	Uvedená země původu: ČR Zjištěný původ: Čína a Indie
Med květový	9,9kg	6.11.2015	Uvedená země původu: ČR Zjištěný původ: východní Evropa a Čína
Med květový	13,5	6.11.2015	Uvedená země původu: ČR Zjištěný původ: východní Evropa a Čína
Med květový lipový	14,4	6.11.2015	Uvedená země původu: ČR Zjištěný původ: východní Evropa a Čína
MED PASTOVANÝ, MED KVĚTOVÝ	2,97	22.12.2015	Uvedená země původu: ČR Zjištěný původ: Čína
RYZLINK RÝNSKÝ, ROČNÍK 2014, SUCHÉ, MORAVSKÉ ZEMSKÉ VÍNO BÍLÉ, ALK. 11,0% OBJ.	40 l	7.7.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
CUVEE PA 2014 - směs odrůd TČ a MT, moravské zemské víno bílé, polosladké	90 l	10.7.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
Rulandské šedé, ročník 2014, suché, alk. 11,0% obj.	20 l	5.8.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení

Název potraviny (vč. balení)	Velikost kontrolované šarže	Datum kontroly	Zjištěný nedostatek
Rulandské šedé, Moravské zemské víno, polosladké, Alkohol [obj.%]: 11.0 (sudové)	33 1	27.7.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
Rulandské šedé, moravské zemské víno, polosuché, alk. 12% obj.	10 1	6.6.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
Rulandské šedé	30 1	9.4.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
Rulandské šedé, ročník 2014, moravské zemské víno bílé polosuché,	30 1	2.6.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
PÁLAVA; moravské zemské víno, alkohol 11 % obj., polosladké	20 1	24.3.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
RULANDSKÉ ŠEDÉ, moravské zemské víno bílé, polosuché, alk - 11,0% obj (sudové)	19 1	5.5.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
VELTLÍNSKÉ ZELENÉ, moravské zemské víno bílé, suché, alk - 11,0% obj. (sudové)	15 1	5.5.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
RULANDSKÉ MODRÉ, ROSE, moravské zemské víno růžové, polosladké, alk - 11,0% (sudové)	50 1	20.4.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení
CHARDONNAY, moravské zemské víno bílé, suché, alk - 11,0% (sudové)	2 1	20.4.2015	Laboratorními rozbory bylo zjištěno, že geografický původ neodpovídá značení

Zdroj: Hegerová, 2016